

Ж. ДИЛМУРАТОВ

ЗАМАН ЗАҰҚЫ

«ҚАРАҚАЛПАҚСТАН» 1983

ЖОЛДАСБАЙ ДИЛМУРАТОВ

ЗАМАН ЗАҰҚЫ

(Қосықтар)

НӨКИС „ҚАРАҚАЛПАҚСТАН“ 1983

Дилмуратов Ж.
Заман заўқы. Қосықлар.
—Некис. „Қарақалпақстан“, 1983—124 бет.

Өзбекстан ССР хэм Қарақалпақстан АССР ына мийнети сиңген мәденият хызметкері, белгилі шайыр Жолдасбай Дилмуратовтың бул жана топламына оның сонғы ўақытлары жазған қосықлары киргизилген.

Бизин бахытлы турмысымыз, адамлардың бир-бирине болған дослық хўрметі, таза, пәк муҳаббат, заман гөззаллығы йош пенен жырланады.

Кең пайтахт Уатанымыз, оның ең пайызлы жерлері Қырым хэм Кавказ, толқыған Қара теңиз, даңқлы Севастополь, гөззал Абхазия, әжайып Рица көлі ҳақында жазылған қосықлар топламнан көлемлі орынды ийелейди.

Сондай-ақ китапта шайырдың бахытлы балалық, байлығымыз „ақ алтын“ ҳақындағы қосықлары да орын алған.

Рецензентлер: Т. Сейтжанов
Х. Сапаров
С. Пиржанов

459761

Д 47022500000—037 25—83
М—357(04)—83

A'jiniya ti'nd
Informatsiya q resurslari
INVENTAR No 87363
« »

© „Қарақалпақстан“ баспасы, 1983

ӨМИР
ТОЛҒАНЫСЛАРЫ

АҚЛЫК

Бизің үйимізде үлкен қууаныш,
Шадлықтың үстине қосылды шадлық,
Арзыйды досларым етсем мақтаныш,
Еки улымыздан көрдик тең ақлық.

Үлкен де, киши де хәмме кеуилли,
Кеуилли ағайинлер, қоңсы-қобалар,
Бәриниң жүзинде шадлықтан белги,
Көзлери бизлерде, сүйсинип қарар.

Дәстурханға қойып үйдеги барын,
Жууырып жүрипти өмир жолдасым,
Буннан көп жыл бурын өз балаларын
Тууғандағыдан да шадлығы басым.

Шаўлықлы болғанға балаларынан,
Күтә қууанышлы мениң анам да,
Бурын зорға турып жүрсе орнынан,
Аяғын жеп-жеңил басады ол да.

Дейди күлип маған құрдасларымыз:
—Енди қартаймаўға қандай ҳақын бар!
Ишимнен дурыс деймен айтқанларыңыз,
Өте береди екен усылай жыллар.

Усынша қууаныш десем мен неге,
Ақлық нышаны екен өсип-өниўдин,
Мейли үйиндеме, мейли дүзде ме,
Ақлық тоғы екен хәр бир кеуилдин.

Ақлықлар күлгени, қарағанлары,
Маған дым әжайып қызық көринер,
Жақты жулдызлардай мысал таңдағы,
Көзиме оғала ысық көринер.

Атам айтар еди «ақлығын сенит,
Мазалы болады өз балаңнан да.»

Деген сөзи усы күнлери мениң,
Ядыма түседи ҳәр бир адымда.

1979-жыл.

ОҒАН НЕ ЖЕТЕДИ ДҮНЬЯДА ДОСТЫМ

Жаксы сөзлер мурам төгилсе тилден,
Ләззет ала берсе кеуил-кеуилден.
Ҳеш кимде болмаса муңайыу деген,
Оған не жетеди дүньяда достым.

Ығбал-бахтың бийиклерге өрлесе,
Жүреклерде тек жаксылык гүллесе,
Ҳешбир инсан жаманлыкты көрмесе,
Оған не жетеди дүньяда достым.

Гөззал бола берсе ҳәр атқан таңлар,
Мийўеге малынса ҳәр жылы бағлар,
Иске аса берсе ҳасыл эрманлар,
Оған не жетеди дүньяда достым.

Ул ҳәм кызың ойларыңнан табылса,
Ҳәр кайсысы белли азамат болса,
Елге хызметинен кеуиллер толса,
Оған не жетеди дүньяда достым.

Ана аклығының кызығын көрсе,
Ата ҳәмме ўақыт кеуилли жүрсе,
Адам мийнетиниң мийўесин терсе,
Оған не жетеди дүньяда достым.

Изинде ҳәр кимнин калса жаксы ат,
Барлық жерде бола берсе халық абад,
Уркан жая берсе таза муҳаббат,
Оған не жетеди дүньяда достым.

Еллер бүлинбесе, татыў жасаса,
Дослық жүреклерге беккем орнаса,
Бул дүньяда урыс деген болмаса,
Оған не жетеди, не жетсин достым.

Гөзсең кең жаҳанды, көрсең көз бенен,
Питсе барлық ислер жаксы сөз бенен,
Бул бир адам ушын бахыт не деген!
Оған не жетеди дүньяда достым.

Ҳешким жыламаса, қайғы шекпесе,
Әжел урықларын адам екпесе,
Ең жаксы нийетлер питсе, гүллесе,
Оған не жетеди дүньяда достым.

Бузылмаса естеликлер, мийраслар,
Сәўле шашып турса мериўерт таслар,
Мийрим төксе ҳәр түрли көз караслар,
Оған не жетеди дүньяда достым.

Тек жаксылық ушын көбейсе жоллар,
Жетсе неге созсаң бәрине қоллар,
Бир-бирин ҳақыйкат сүйсе адамлар,
Оған не жетеди дүньяда достым.

Шөллер бостан болып нурлана берсе,
Егиллер көз тартып ырғала берсе,
Дүнья қыздай мысал долана берсе,
Оған не жетеди, не жетсин достым.

1982-жыл.

„ДЕНСАҰЛЫҚ—ТЕРЕҢ БАЙЛЫҚ“

Байлықлар көп есап сансыз,
Биреуинен бири ағла,
Тең келе алмас бәри, жалғыз
Ден саўлыққа бул дүньяда.

Дениң егер саў болмаса,
Кеуилиңе йош та келмес,
Ойын-күлки, той-тамаша,
Ҳәтте ол да қызық емес.

Денсаўлық ол адамдағы
Өмирдиң қайнаған гези,
Мийўеге толғандай бағы,
Бахыттың ол нағыз өзи.

Сап денели адам деген,
Хеш қашан шаршадым демес,
Ақыл күшке толып кем-кем,
Қартайыу дегенди билмес.

Ислегенлер алатуғын,
Емес ол хәр айғы айлық,
Гүлдей жайнап-туратуғын,
Ден саўлық ол терең байлық.

Байлықлар көп есап-сансыз,
Биреуинен бири ағла,
Тең келе алмас бәри, жалғыз
Ден саўлыққа бул дүньяда.

Март, 1982-жыл.

Ташкент.

ШАЙЫРЛАР

Қыял кусы шарықлап,
Көкти гезген шайырлар,
Келешекти анықлап,
Алдан сезген шайырлар,

Хақыйқағлық, төрелик,
Айтып өткен шайырлар,
Көркем сөзден естелик,
Бинә еткен шайырлар.

Түнлерде де шырасы,
Жанып турған шайырлар,
Инсанлардың тәғдийри,
Ойландырған шайырлар.

Жақсылықтан жүреги,
Заўықланған шайырлар,
Жаманлықтан жүреги,
Лапылдаған шайырлар.

Мудам кеўил бағлары,
Шешек атқан шайырлар,

Сокпақлары, жоллары,
Сайрап жатқан шайырлар.

Қосықлары, сөзлери,
Өмири қызық шайырлар,
Хәр кәдеми, нзлери,
Көзге ысық шайырлар.

Шадлықларын сағына,
Алдан күткен шайырлар.
Не тапқанын халқына,
Инам еткен шайырлар.

Елге деген ықласы,
Тасқын булақ шайырлар,
Жақсы нийет жолдасы,
Жүреги пәк шайырлар.

Гөззаллыққа дүньяда,
Шын қарыйдар шайырлар,
Шашларын ақ басса да,
Кеўли бәхәр шайырлар.

Халқы менен заманның,
Сөйлер тили шайырлар,
Ишиндеги адамын
Бүлбиллери шайырлар.

ГӨЗЗАЛЛЫҚКА АШЫҚПАН

Маған ләззет бағыш еткен хәр таңым,
Кең дүньяға дослық мениң әрманым,
Күлимлеп тур куяш киби дәураным,
Усындай шад өмирди мен сүйемен.

Адамдағы гөззаллықтың үлгисин,
Унатаман қыз-жигитлер күлкисин,
Тәриплеймен досларымың жекисин,
Себеби мен илхам-ношқа иемен.

Вирлик, дослық болған жерде өмир бар,
Мақтанышым мениң жақсы адамлар,

Жарқыраса ақшамларда жұлдызлар,
Талай-талай жыр жазаман еле мен.

Гейпара бир адамлардэн қашықпан,
Гөззаллыққа өмир байы ашықпан,
Болса хэмме бир-бирине жанажан,
Соны нағыз ығбал-бақ деп билемен.

Барлық исте ақыл-ойлы, зейни алық,
Хұрметлеген, қадирлеген ел-халық,
Ойлағаны инсан ушын жақсылық,
Усындай ҳақ адамларды сүйемен.

Ұаған ышқы жүрегінде орнаған.
Гүл өмирин халқы ушын арнаған,
Өзин талай қыйынлыққа жоллаған,
Адамларды нағыз мәрт деп билемен.

Сауашларда писент етпей өлимди,
Қорғап қалған душпанлардан жеримди,
Әдиўлеген, жандай сүйген елимди,
Адамларға мудам басты ийемен.

Қайда жүрсе елдің мәпи ядында,
Дослар ушын аямаған жанын да,
Келешегі нурлап турған алдында,
Жигитлерди хұрметлеймен, сүйемен.

Киятырса ақ сақаллы аталар,
Кеўлим толып, заўықланып нәр алар,
Оларды мен көргенимде хәр сапар,
Хәр қайсысын теберик деп билемен.

Кашан көрсең жадыраған кеўли ҳақ,
Мунайыўды ҳеш билмеген хэмме ўақ,
Арамызда жайнап жүрген шам-шырақ,
Адамларды жандай жақсы көремен.

Январь. 1982-жыл.

ҚАНДАЙ ЖАҚСЫ

Айналаңда гөззаллық,
Әлўан дөнип қулпырса,

Кеўлиң тасып мудамы,
Булақлардай йош урса,
Жандай жақын досларың,
Хэмме жерде көп болса,
Қандай жақсы,
Қандай жақсы!

Қас болғаннан биреўге,
Жақыннан дос болғаның,
Қыйын қыстаў жерлерде
Азаматлық қылғаның,
Жасы үлкенге жақсылық,
Ислеп алғыс алғаның,
Қандай жақсы,
Қандай жақсы!

Жаслығында аянбай,
Ислеп аўыр мийнетти,
Харып-талған шағында,
Көре берсен зийнетти,
Хэмме жерде, үйиңде
Ғарры болсаң хұрметли,
Қандай жақсы,
Қандай жақсы!

Кимди көрсең бәри де,
Болса сеннен кеўли шад,
Сөзлериңнен, өзиңнен
Алса дурыслы ибарат,
Ислериңди, ғынады
Хэмме ўақыт етсе яд,
Қандай жақсы,
Қандай жақсы!

Көпшиликке басшылық,
Тийсе егер қолыңа,
Кишипейил бола алсаң
Тәкаббирлик орнына,
Хәўес етсе адамлар
Сениң жүрген жолыңа,
Қандай жақсы,
Қандай жақсы!

Араласып бир болып,
Билсен көптің хал-жайын,
Хызмет десе аянбай,
Болсаң мүдам сен тайын,
Өскен сайын мәртебен,
Бола берсең әлпайым,
Қандай жақсы,
Қандай жақсы!

Айтқан хәрбір сөзінде
Айнып кетпей тура алсаң,
Өзің сүйген кәсіптен,
Аброй-атақ ала алсаң,
Барлығынан бұрын тек
Нағыз адам бола алсаң,
Қандай жақсы,
Қандай жақсы!

11-январь, 1982-жыл.

КИРПИ

Өткенимде жасыл жоңышқалықтан,
Бир кирпич жууырып өтті алдымнан,
Қасында бар екен екі баласы,
Олар дым ып-ысық көринді маған.

Селтең бермесемде оларға сонда,
Жууырыуы менен кирди қалыңға,
Текте қарағаным болмаса менің,
Кеттім киятырған өз бағдарыма.

Және усы жерден өтсем бир күни,
Өлтирип кетипти биреу кирпичи,
Жатыр жайрап тар соқпақтың үстінде,
Қадалып жерге сол өткір тикени.

Көзім тинтти жоңышқалық арасын,
Шеллер үсти, қамысly жап жағасын,
Кеше ғана ертіп жүрген изине,
Көре алмадым оның екі баласын.

Бұл кирпиче кимнің касты бар еді,
Деген ойлар маған тыным бермеді,

Сол күн түнде әдеуір уақ болғанша,
Көзлеріме сірә уйқы келмеді.

Август, 1981-жыл.

АСЫҒЫСЛЫК

Ай ортасы, ай акыры,
Болғанша биз асығамыз,
Қолымызға мийнет хакыны,
Алғанша биз асығамыз.

Барар болсақ бир жақларға,
Жеткенше биз асығамыз,
Ол жерден де тез арада
Кеткенше биз асығамыз.

Бир нәрсени алсақ ойға,
Питкенше биз асығамыз,
Уақыт аттай шауып алға,
Өткенше биз асығамыз.

Басланыудан жаңадан ай,
Упатамыз тез өткенин,
Сезбестен қаламыз усылай,
Жаңа жылдың да жеткенин.

Асығыслық турсақ ойлап,
Атқан танлар хәр күнимиз,
Ол екен ғой бизің зуулап,
Өтип атқан өміримиз.

Апрель, 1982-жыл.

БӘХӘР КЕЛБЕТИ

Нугын шашып қуяш барынша,
Инам етти жерге жаңа түр,
Кең қушағы гөззаллық қанша,
Үлкемізде бәхәр гезіп жүр.

Алыслардан үйрек хәм газлар,
Ушып келди айдын көллерге,
Ауылларда ырғалған бағлар
Оранды ол аппақ гүллерге.

Өрислер хэм жайлау кушағы,
Шырайланды, қыздай доланды.
Шолпан жулдыз жарқырап тағы,
Күтип алды хэр күни таңды.

Дэрья бойы, таулар етеги,
Кең жайылған липастай дөңди,
Шырт уйқыда жатқан кешеги
Мақлуқларға бүгин жан енди.

Этирапта түсер көзине,
Күнге ашық шыққан өсимлик,
Усылайынша жердиң жүзине,
Шырай енди, қосылды көрик.

Дауырық жайған пүткил дүңьяда,
Бэхэр паслы жаңалық, жаслық!
Бэхэр десек көз алдымызда,
Пайда болар шексиз гөззаллық.

Шақырып тур мәртлик ислерге,
Бес жыллықтын тунғыш бэхэри,
Бинә болар себеби онда,
Гүздеги сол байлықтың бэри.

Хәмме жерде, барлық аўылда,
Бэхэр келсе ерликке толы,
Еккенлерин орып аларда,
Бәлент болар дийканның қолы.

Бэхэр, бэхэр эжайып пасыл,
Булақлардың нәўпир сағасы,
Жердиң бетин дөндирген жасыл,
Мәүсимлердиң нағыз ағласы.

Қарасак та қайсы тәрепке,
Көзди тартар жаўдырасқан гүл,
Хәмме жерде, хәтте көктеде,
Жайнап нуры бэхэр гезип тур.

Март, 1981-жыл.

* * *

Канат берип сөзимизге,
Ысық болып көзимизге.
Жыллы тийип жүзимизге,
Ести бэхэр самаллары.

Аралап Үстүрт сайларын,
Гезип Әмиўдиң бойларын,
Толқытып жаслық ойларын,
Ести бэхэр самаллары.

Жер бетине майдай жағып,
Өсимликтен түйме тағып,
Мысал сағымлардай ағып,
Ести бэхэр самаллары.

Хабар берип гөззаллықтан,
Ушқан бүлбиллердей бағдан,
Ләззет берип хәмме жактан,
Ести бэхэр самаллары.

Еритип дэрьяда сенди,
Дыйканға түргизип жеңди,
Дегендей „ис қызсың еңди“,
Ести бэхэр самаллары.

Көшин баслап үйрек-ғаздың,
Сазын шерттип хош ҳаўаздың,
Ийесиндей түрли саздың,
Ести бэхэр самаллары.

Әжелгендей елге саўға,
Шығып талай бийик таўға,
Сән ендирип жайлауларға,
Ести бэхэр самаллары.

Нурдай тарап хәмме жерге,
Келип жаслық пенен бирге,
Зауық берип кеўиллерге,
Ести бэхэр самаллары.

ТУҰЫЛҒАН ЖЕР

Туұылған жер мудары,
Сени сүйдим, жырладым,
Саған арнап жазылған,
Қосықларым бир талай.
Себеби сен әдиули.
Қуғлы жерим гүлзарым,
Сениң атың жаслықтан,
Жүрегимнен алған жай.

Уллы Октябрь нурынан
Әлұан дөнип кушағың,
Сокпақларың, жолларың
Уллы жолға тутасты.
Мол мийўеге малынып,
Ырғатылып гүл бағың,
Табысларың таскынлап,
Табысларға уласты.

Минарланса кубланда
Қара тау хәм ак таулар.
Арқа бетте мәўиж урып,
Толқынласқан көк теңиз,
Бир жағында егислик,
Бир жағында жайлаулар
Кеўлиң толар оларда
Сайран етип жүрсеңиз.

Кызғын гүрес, мийнетте
Жаслайыңнан шынығып,
Билип алдың анықлап,
Тәбияттың сырларын,
Хәр қәдемде халықтан,
Партиядан күш алып,
Неге созсаң бәрине
Жетти сениң қолларың.

Ленин дүзген татыў, дос
Семьяға бириккен,
Кушағыңда жасаған,
Халықларың бирликлі,
Ийгиликлер жолында,

Қәдем басып алға тең,
Хәр күн сайын мийнетте
Ең жайдырдың ерликти.

Бул әжайып дәўирде,
Артып бахтың, ығбалың,
Пахтаң болып мәртебен,
Салың даңқың таратты.
Мудам сени қолтықлап,
Мәдет берип досларын,
Бүгин Әмиў бойында
Кеңнен жайдың қанатты.

О әдиули диярым,
Мақтанышым өзинсең,
Сен дегенде йошланып
Шайыр кеўли шалкыйды.
Мейли қосық жазайын
Саўлатыңа арнап мен,
Қанша мақтаў сөзлерин
Айтсам саған арзыйды.

БОЛМАСА

Бәхәр келмей бағда бүлбил сайрамас,
Гүллер әлұан дөнип гүмша байламас,
Ышқы оты жансада, кеўил жайнамас,
Жаслықтың пәк мухаббаты болмаса.

Мәртлик жетиспесе исте өзінде,
Жаксырақ ат қалмас жүрген изінде,
Жигитти ким билер жаслық гезінде,
Жүрегінде жанған оты болмаса.

Жүйрик қыяллары етсе де талұас,
Гейбиреулер алдан орын ала алмас,
Елдің жүгин алға апара алмас,
Таскынлаған күш-ғайраты болмаса.

Хәр адамы болса мийнеттиң ери,
Гәзәл бола берер туұылған жери,
Хүрметлеп сүйерме жигитти ели,
Халықтың пағыз азаматы болмаса.

1981-жыл.

INVENTAR N

87363

1159 61

АДАМ БИР-БИРИНЕ ҚОНАҚ

Адам деген бул дүньяда.
Өсип турған емес дарак,
Яки инан, яки инан ба,
Адам бир-бирине қонақ.

Қатар-курбы, достың менен,
Жүрсендағы болып ұақ-шақ,
Өтер әсте өмир деген,
Адам бир-бирине қонақ.

Алға басып хәр бир иси,
Гүрлеседе басында бақ,
Бул әуелден тағдир иси,
Адам бир-бирине қонақ.

Кеше ғана көргенлерің,
Болар базда көзден жырақ,
Соны анық сезді кеулим,
Адам бир-бирине қонақ.

Өмир деген ол инсанға,
Бериледи тек жалғыз-ақ,
Айғып кеткен ата-баба,
Адам бир-бирине қонақ.

Хәр қәдеми көзге сүрме,
Болса да пәк ол хәмме ұақ,
Бил қәдирин, яки билме,
Адам бир-бирине қонақ.

Өмирдің бир татқан палын,
Туұысқаның я достың-ақ,
Мейли алыс, мейли ярың,
Адам бир-бирине қонақ.

Урсадағы жүрек халлас,
Мәңгилик боп хеш ким турмас,
Мейли ғарры яки жап-жас,
Адам бир-бирине қонақ.

1931-жыл.

* * *

Мейли үйінде ме, дүзде ме мудам,
Жүрер бир нәрсени күткендей адам,
Бирақ ол не нәрсе, өзиде билмес,
Қанша күткен менен ол сирә келмес.
Қуұаныш па ол бир жүрек кернеген,
Я бир жақыны ма бурын көрмеген,
Я бир жақсы сөзбе дослары жайлы,
Я бир муң ба екен, хәсирет-қайғы.
Я бир умытылмас күнлер-ұақыг па,
Я бир басқа қонатуғын бахыт па,
Күтеди, күтеди, мудам күтеди,
Тек жақсы нәрсени үмит етеди.
Мейли үйінде ме, дүзде ме мудам,
Жүрер бир нәрсени күткендей адам.

* * *

Жақсылардың жақсы екенін
Өзи барда елестирмеймиз,
Алдымыз да күнде жүрсе де,
Оған онша дыққат бөлмеймиз.

Кимнің қандай екенін гейде,
Аңламаймыз, анық билмеймиз,
Көп болса да жақсы ислери,
Ол жақларын баз да көрмеймиз.

Көпсингендей жүргенін қайта,
Сөз етемиз, тынбайды деймиз,
Егер де ол бир жаққа кетсе,
Хәмме бірден оны излеймиз.

Жақсылардың жақсы екенін,
Базда бизлер елестирмеймиз,
Ғайып болса бир күні көзден,
Сонда ғана, әттен, ұақ деймиз.

ШОМАНАЙ

Қыршымай түйнекке зар болсаң бұрын,
Хәзир тил үйирген ғарбыз-қауының,
Үстінде жадырап қуаштың нуры,
Сен ийеси болдың табыс тауының.

Көз жетпес кең жазық далаларында,
„Ақ алтын“, „Сары алтын“ бағлар ырғалар,
Саррас жолын тапқан бахытлы таңда,
Кәруан көшлериниз илгери барар.

Бүгін сен дегенде досларыңыздың,
Жүзлерінде күлкі, әбден кеулі жай,
Нурлы ығбалынан заманымыздың,
Гүлдерге бөлендің бүгін Шоманай.

Бұрын елдер көшсе үстіннен сениң,
Бүгін адамларға болдың қутлы жай,
Көркіне көрік қосып нурлы үлкенің,
Халқың абад болды бүгін Шоманай.

Қус ушса қанаты талған шөлінде,
Бұрын көз ушында ойнаса сағым,
Нәуір суы қулдырап жапсар, көлінде,
Бүгін табысларға толды қушағың.

Мийнет пенен жайнап бахыт ығбалың,
Күн сайын ендірдің шөлдерге шырай,
Қутлы болсын сениң сәтлі сапарың,
Дийқанлар елаты, жұртым Шоманай.

ЕСЛЕУ...

Жүре алмай өз аяғынан,
Жатты әкем көп ұақ төсекте,
Кеуіліміз кеншімес еді,
Күнде барып оны көрсекте.

Бет әлпине көзім түскенде,
Узақ ұақыт ойланар едим,
Қыйланғанын оның көргенде,
Оннан бетер қыйланар едим.

Бәхәр келип, жерлер көгеріп,
Гүллегендей бағларда лала,
Мен мұдамы оның алдында,
Санар едим өзімді бала.

Хәр адамға өзінің әкесі
Қымбатлы ғой, шықпас ядынан,
Мен әкемді гәптің ырасы,
Жақсы көрдім сүйіп жанымнан.

Биле алмай атқан таңларды,
Жатса да ол қәсте халында,
Сүйегендей тамға арқамды,
Сезер едим әкем барында.

Әкем, әзиз өмірінде сол,
Жақсы ғана турмыс кешірді,
Жүрегине көптің тауып жол,
Мийнетінің мийуесін терді.

Тийседе оның биреуі зейніне,
Билмес еді сирә ашыуды,
Басқаларды таслап кейніне,
Оғламады асып-тасыуды.

Ойлады ол бир жөн, жайғана,
Әпиуайы адам болыуды,
Ойлады ол мұдам, бәрхама,
Ел-халқынан алғыс алыуды.

Таң қалғандәй оған адамлар,
Етпеседе айрықша ерлік,
Ол ойлаған бийік әрманлар,
Иске асты хәммеси дерлік.

Усылардың гейде барлығы,
Көз алдынан өткендей болар,
Алыс хәм де сол машақатлы,
Өмір жолын ядына алар.

Бир күні кеш болып қалғанда,
Отырдым мен қасында үнсіз,

Үйдің иши, ақлықтары да,
Хәммеси де еди кеуилсиз.

Оянғандай мысал уйқыдан,
Көзин ашты маған тигилди,
Кеулим босап, жүрек елжиреп,
Турғанын ол бирден-ақ билди.

Соңғы сөзин айтқандай маған,
Былай деди ақырын жайлап:
— Жүргенлер жоқ дүньяда балам,
Ата-анасын белине байлап.

1980-жыл.

УРЫСТЫҢ НЕ КЕРЕГИ БАР

Жер жүзінде, бул дүньяда,
Күн кеширген о адамлар,
Парахатшылық кушағында,
Жасаудан сол артық не бар!

Өткен талай урыс-жәнжел,
Дүнья жаралғалы бери,
Ким биреуге етсе мәлел,
Барма оның оңған жери.

Урыс десе қайнап кегим,
Менде мудам толқыйды ой,
Өзине өзіңнің жериң,
Буйырса сол, үлкен гәп ғой.

Безип кетсе уясынан
Бахыт кусы қайтып конбас,
Басқалардан тартып алған,
Жердің хеш паяны болмас.

„Урысшай-ақ өлесен...“ деп,
Айтқан еди көп шайырлар,
Усы сөзди қайда жүрсем,
Етким келер мен тәкирар.

„Бизге еле бири қалмай,
Бағынады дүнья жүзи“,
Дегенлердин тынған суудай,
Қайжақларға кетти өзи.

Жазығы жоқ инсанлардың,
Оны анық қаны тутғы.
Ғәзеплери адамлардың,
Қара жердің, өзи жутты,

Болған яңлы кен әлемде,
Тиришилик сағасы хауа,
Биз билемиз хәр бир демде,
Усыларға тарыйх гууа.

Өз халқымның атынан мен,
Бул тууралы айтсам егер,
Баслап үлкен, кишисинен,
Урысты дым жаман көрер.

Хешқашанда басқалардың,
Байлығына көзи қызбас,
Көзи қызған менен оның,
Тынышлығын хасла бузбас.

Парахатшылық күнлерде де,
Хасла ол арқайын болмас,
Бирақ өзи тийгенлерди,
Хеш қашан да аяп қоймас.

Хәр адамы, хәр жигити,
Бийик тутар ерлик салтын,
Билер дүнья, билер хәмме,
Күдиретли кәраматын.

Планета, Ай хәм күни,
Аспаны бир о адамлар,
Парахатшылық кушағында,
Жасаудан сол артық не бар!

1980-жыл.

СҮҮРЕТШИ ДОСТЫМ

(Кәуендерге)

Гүлдей жайнап турғанлыктан дәўраның,
Өмириңди уллы иске арнадың,
Жаслык гезлердеги ҳасыл әрманың,
Иске асып атыр сүүретши достым.

Балалық ўақтыңды ойласам егер,
Көз алдыма мениң барлығы келер,
Бүгин бағда сайрағандай бүлбиллер,
Кеўилиңиз йошлы сүүретши достым.

Өткенлерди ойлаў жағымлы қандан,
Дос хәм сырлас едик бурыннан жаңдай,
Бир уядан ушқан палапанлардай,
Күтә жақын едик сүүретши достым.

Бирге уштық, бирге жасап атырмыз,
Дуўтарға сес берген биз еки тармыз,
Үлкен хәм кишиниң ядында бармыз,
Соған куўанамыз сүүретши достым.

Сүйді мийнетинди, халқың қоллады,
Куўанышың қойыныңа сыймады,
Және йошың булақлардай қайнады,
Оны хәмме билер сүүретши достым.

Орынлана берсин ойға алғаның,
Артсын тағы бахыт хәм де ығбалың,
Куўаныш әкелсин атқан хәр таңың,
Өзиң ойлағандай сүүретши достым.

ЛЕНИН ЖОЛЫ

Дүнъядағы барлық халық,
Бурыннан-ақ билер анық,
Толған бахыт, абаданлық,
Уллы дана Ленин жолы.

Жаксы бир дәўирди гөзлеп,
Әрман еткен азатлық деп,

Жүргенлерге бахтын излеп,
Ең абзалы Ленин жолы,

Жоллар-жоллар, сансыз жоллар,
Түрли жакка сени апарар,
Хак нийет инсанға дәркар,
Көсемимиз Ленин жолы.

Сапластырған қайғы-мунды,
Ашып берген талай тынды,
Гөзлегенге бийик шыңды,
Саррас айдын, Ленин жолы.

Байрақлары жайнап турған,
Нәхәр алған өшпес нурдан,
Халқым алға жәўлан урған,
Айдын гүзар, Ленин жолы.

Мейли жақын, алыста да,
Тәришлери болмас ада,
Ай хәм жулдыз, космоста да,
Кулаш жайған Ленин жолы.

Ұатанымда, кен жаҳанда,
Досларды арттырған бәрха,
Барлық жолдан зыят, арла,
Нурлы бостан, Ленин жолы.

Бахтыяр оннан жүргенлер,
Оның менен гөззал еллер,
Авангарды Коммунистлер,
Әжайып жол—Ленин жолы.

Еки бойы толған гүлге,
Асқан дәўлег бизиң елге,
Коммунизм мәнзилине,
Апарады Ленин жолы.

Ұақыттап биз кеттик озып,
Соған кеўлим тасар йошып,
Қайда, кашан жазсам қосық,
Мақтанышым Ленин жолы.

Апрель, 1981-жыл,

ЫҒБАЛ-БАХТЫМ ОКТЯБРЬ

Ассалам Октябрь, эжайып таңым,
Бахыт ҳам куўаныш, ҳўжданым, арым,
Сенсең басламасы жаңа заманның,
Сениң менен гөззал ана Үатаным.

Өткен сайын үстимизден ҳәр бир ай,
Миллионлардың жүрегинен алдың жай,
Кен дўньяда турыпсан сен жарқырап,
Шуғла шашып, жол көрсеткиш жулдыздай.

О қандай мақтаныш теберик атын,
Бийик ушар болсам сенсең қанатым,
Усынша мәртебе, ұсынша дәўлег,
Уллы Октябрим сениң саўлатың.

Басымызға бахыт қусы қонғаны,
Кемис нәрсемиздің орны толғаны,
Уллы Октябрим сениң шуғлаңнан,
Үатанымыз шамшырақ ел болғаны.

Ҳәр бир исте болғанымыз қаҳарман,
Жайнап турғанлығы бизиң бул дәўран,
Елдің гүллениўи, абаданлығы,
Уллы Октябрим ол сениң арқан.

Дослық, муҳаббаттың урқан жайғаны,
Үлкен кәдемиңиз Космос Айдағы,
Уллы Октябрим сениң жемисиң,
Иске асқаны мақсетимиз ойдағы.

Сен дегенде ойлар толқып илгери,
Ядқа түсер революция күнлери,
Азатлық ҳам бахыт ушын жан берген,
Халқымыздың отлы жүрек ерлери.

Сен дегенде жүрек ҳаллас урады,
Ҳәр бир адам сеннен рухланады,
Сен дегенде келешекке жол силтеп,
Көз алдымда Уллы Ленин турады.

Шуғлалы таң, нурлы жақтым Октябрь,
Абаданлық, ығбал бахтым Октябрь,
Тилде қосық, куўанышым, шадлығым,
Қайда жүрсем саўлат, даңқым Октябрь.

1981-жыл.

ӨЗБЕКСТАН—ГҮЛИСТАН

Маржанға дөнген тери,
Байлыққа толған жери,
Эжайып қуяш ели,
Өзбекстан—гүлистан.

Келискен барлық жағы,
Табыстың кән булағы,
Шығыстың шам-шырағы,
Өзбекстан—гүлистан.

Көп ини ҳам ағасы,
Дослықтың босағасы,
Пахтадан кәрўан басы,
Өзбекстан—гүлистан.

Ерлиги даңқ таратқан,
Бәхәрги тандай атқан,
Үлкен бир дўнья жаққан,
Өзбекстан—гүлистан.

Көз тартқан егислери,
Мазалы жемислери,
Уласқан жеңислери,
Өзбекстан—гүлистан.

Тәрийпи, дәстаны көп,
Оғада дослары көп,
Жыл сайын өскен гүрлеп,
Өзбекстан—гүлистан.

СӘЛЕМ БЕРИҮ

Мейли таны, мейли таныма,
Сәлем берий үлкен кисиге,

Қай жақларда, қайда болса да,
Парызғой ол жасы кишиге.

Сәлем бериу—бизде бәрхама,
Адамгершиликтің белгиси,
Жас гезинен жақсы тәрбия,
Алғанлықтың нағыз үлгиси.

Сәлем бериу шерик арына,
Мәртебенди бийиклетеди.
Сәлем берген адамларына,
Жасы үлкенде құрмет етеди.

Сәлем бериу киши пейиллік,
Сыйласықтың басламасы ол,
Сәлем бериу—кәсіп ет бийик,
Аталардан кияғырған жол.

Тоңлар ерип, дәрьяларда суу
Мәуиж урып аққандай тасып,—
Сәлем бериу, аўхал сорасыу,
Исан ушын ол ғой жарасық.

Апрель, 1982-жыл.

АРАЛДЫҢ АЗАМАТ БАЛЫҚШЫЛАРЫ

Толқында тууылып, толқында өскен,
Писент етпей күшли самалды ескен.
Ел хәм халықтың мәпи ушын гүрескен,
Аралдың азамат балықшылары.

Шексиз көк теңизде илгери барған,
Түпсиз тереңлерден керегин алған,
Дүзеткен тау етип балыққан қырман,
Азамат Аралдың балықшылары.

Уллы Лениннің сол жазған хатына,
Ерлік пенен жууап берген уақында,
Хызмет еткен ылайық ел бахтына,
Аралдың азамат балықшылары.

„Узын қайыр“, Мақпал көлди жайлаған,
Сапар шеккен бағытынан таймаған,

Ордабайда хәр күн иси қайнаған,
Аралдың азамат балықшылары,

Қазақдәрья бетге қыздырған жарыс,
Бозатауда басқан қәдеми табыс,
„Қаражар“ да хызмет ислеген қалыс,
Аралдың азамат балықшылары.

Алыс мәнзилдерге жол алған таңнан,
Көкирегінде елдің ышқысы жанған,
Маржанлар сүзиуге уста атанған,
Аралдың азамат балықшылары.

МОСКВА

(Хамид Фуламнан)

Сени көриу ушын барлық жағыннан,
Адамлар келеди Уллы Москва,
Халықлар даңқынды сүйеди жаннан,
Бахыт хәм шадлыққа толы Москва.

Тынық аспанында қуяш жарқырап,
Барынша нур төгіп сени қушады,
Топар-топар болып хәр жаққа тарап,
Үстінде кептерлер еркін ушады.

Пүткіл дүньядағы жақсы адамлар,
Якут жұлдызына тигеди көзін,
Ким болсада саған әйлесе сапар,
Бахытлы адам сезеди өзін.

Сен азат елдердің шам шырағысан,
Алыс үлкелерге тарайды нурын,
Азатлық дегеннің өмір бағысан,
Жүректен алғансаң мәңги кең орын.

Дослар мухаббаты жайнатты сени,
Пайтахтлар пайтахты сенсең Москва,
Сүйеди жүректен хәрбір перзентің,
Халықлардың бахты сенсең Москва.

Москва Кремль, құдиретли Ұатан,
Тынышлық тиреги деп алдың уллы ат,

Елимде жасаушы ҳәрбир граждан,
Сениң кушағында бахтияр ҳәм шад.

Волгада жарқырап Ильич шырағы,
Саҳралар өзгерип болды гүлистан,
Днепр толқыны, Ферғана бағы,
Сениң куяшыңнан Москва Уатан.

Дүньяның ҳәр қандай аўырманлығы,
Сенде жениллесер Уллы Москва,
Коммунизм жолының өшпес шырағы,
Сен бәрха нурлысаң Уллы Москва.

КИТАПТА

Бир-бирине уласқан,
Хәр ҳариби дүр шашқан,
Ойларыңа ой қосқан,
Ҳасыл сөзлер китапта.

Қаҳарманлық салтымның,
Жеңис пенен даңқымның,
Мениң ел ҳәм халқымның,
Даналығы китапта.

Тасқынлатқан ғайратғы,
Алтыннан да қымбатлы,
Наңдай әзиз ҳәм татлы,
Нағыз сөзлер китапта.

Өмир жолы бәри бар,
Не излесен табылар,
Оқығанлар үлги алар,
Ақыл сөзлер китапта.

Даналардың мийрасы,
Кеўиллердің талуасы,
Айтсам гәптиң ырасы,
Барлығы да китапта.

МАҚТАҒАНЫМ ЕМЕС...

(Наўрыз Ешниязовқа)

Поста турған солдаттайсыз сиз мудам,
Саған питкен сабырлылық ҳәм шыдам,
Сизің алтын қолыңыздан шыпалы,
Тәўир болып кетип атыр көп адам.

Аўырыўды анық көрип көз бенен,
Жүрегине жол табасыз сөз бенен.
Кеўил толып минезине, исине,
Қайда жүрсек мақтанамыз сиз бенен.

Ҳәмме ўақыт хызметте боласыз,
Аўырыўдан тынбай хабар аласыз,
Қай ўак көрсек жүргениңиз жуўырып,
Үйиңизге қайсы ўакта барасыз.

Кимди көрсек Сизге ғәри рахмет дер,
Ийгиликке исиңизди халық билер,
Мақтағаным емес, айтсам анығын,
Сиз сиз өз исине жетик шыпак ер.

^b
4-феврал, 1979-жыл.

ЗЕРНЕГҮЛГЕ

Жүзлеринен тамған нур,
Уқыплы, епли қолы гүл,
Киши пейил, әлпайым,
Шыпагер бизің Зернегүл.

Басқан ҳәрбир адымда,
Ел хызмети ядында,
Жарқыраған күн киби,
Келешегі алдында.

Мийўеси көп дарақтай,
Кеўли таза булақтай,
Қайсы ўакта көрсен де,
Сөзи менен иси сай.

Не айтсаң кулак салады,
Шийрин ойға талады,
Ауырыуды анық ол
Нышанаға алады.

Дәри, укол, ток пенен,
Тыным таппай емлеген,
Қарап тұрсаң қызығып,
Мийнети көп не деген!

Қулағың егер шынласа,
Қайғырма оны көп аса,
Тым-тырыс етер оны тез,
Еситпей әбден қалмаса.

Айтсам гәптің ырасын,
Жаксыланды наұқасым,
Қолларың дәрт көрмесін,
Емлеуші мениң врачым!

Жүзлерінен тамған нур,
Уқыпты, епті қолы гүл,
Мийнет сүйгіш жастан-ақ,
Шыпакер бизің Зернегүл.

1981-жыл.

ҚАРАҚАЛПАҚСТАН

Партияның меңри менен,
Бахты мысал күндей күлген,
Нағыс ойған жерге гүлден,
Қарақалпақстан.

Төбесінде ашық аспан,
Табыслары бурқып тасқан,
Көксінде орден жарасқан,
Қарақалпақстан.

Айдын шалқар теңиз, көлі,
Мийнет пенен абад елі,
Бердақ, Әжинияздың елі,
Қарақалпақстан.

Мисли бұлбилдің қауазы,
Жаппа жакқан қосық, сазы,
Тәбияттың өнерпазы,
Қарақалпақстан.

Исте шаққан жигитлері,
Ойын, күлкі жүрген жері,
Ұтанымның мийнет ері,
Қарақалпақстан.

Газ атлыққан Үстиртінде,
Жұлдызы жайнаған түнде,
Даңқы дәстан болған тилде,
Қарақалпақстан.

Гөззал Нөкис қаласы бар,
Бийік шыңнан сағасы бар,
Талай иині, ағасы бар,
Қарақалпақстан.

„ҚОСЫҚ ЖАЗ...“

Бір келиншек күтә өзі келіскен,
Хәр күні кешлетіп қайтқанда истен,
Мени көре сала сәлемнен бұрын,
Назлы ғана сөзін баслайды әстен.

— Билемен, қолға сиз қәлем алсаңыз,
Бизлерден мұдамы илхамланасыз,
Күтип жүрмен, кітабыңнан ізлеймен,
Маған арнап қашан қосық жазасыз.

Бұлбиллер сайрасын гүллерге қонып,
Кеуілдер шалқысын шадлыққа толып,
Қосық жаз, қосық жаз, достым қосық жаз,
Қалсын ол бизлерден естелик болып!

Вазда ойлап келиншектің сөзлерін,
Ақшамлары уйқы көрмес көзлерім,
Ол қаққында ойласам да қаншама,
Уйқыспайды қосықтарым, сөзлерім.

Қаслары қыйылған, жүзлеринде қал,
Шырай десең онда жақсы шырай бар,
Қарап тұрсаң дыққат қойып өзіне,
Сулыұлықтың барлығыда табылар.

Ойласам да бағда өскен гүлдерди,
Ойласам да ушырасқан гезлерди,
Түсинбедим неге олай екенін,
Ол хаққында қасла қосық келмеді.

Қосық деген жүректегі хат екен,
Қосық деген нағыз мұхаббат екен,
Өзлігіннен жазылмайды сирә дә,
Қосық деген бір тилсимдей зат екен.

Қумарлық хәм ықлас зейін болмаса,
Шыннан сүйіп кеуіл анық толмаса,
Қосық деген жазылмайды екен ғой,
Жүректің тап өзі айтып турмаса.

1982-жыл.

ҚУТЛЫ БОЛСЫН ЖАҢА ЖЫЛЫҢ

Қолларынан тамған палы,
Мийуели бағ бағманлары,
„Ақ алтын“ның маманлары,
Қутлы болсын жаңа жылың.

Күлімлеген көкте жұлдыз,
Жеңісіне жаңлаған гүз,
О сүйікли, пахтақеш қыз,
Қутлы болсын жаңа жылың.

Қатарынан қалмағанлар,
Күшін елге арнағанлар,
Аға, жеңге хәм апалар,
Қутлы болсын жаңа жылың.

Өзін істе көрсеткен ер,
Табысынан көркейген ел,
Кеуілі бәхәр ғош жигитлер,
Қутлы болсын жаңа жылың.

Қуұанышта күліскенлер,
Дослыққа сөз беріскенлер,
Татыұлықта сүйіскенлер,
Қутлы болсын жаңа жылың.

Бағларға кирген бұлбиллер,
Яр гүліне бөленгенлер,
Ышқы ләззетіндегілер,
Қутлы болсын жаңа жылың.

Жаңлатып шаллықтың сазын,
Бұл кешеде курған бәзім,
Ұатанымның ұл хәм қызы,
Қутлы болсын жаңа жылың.

Қуұандырып барлық достын,
Көтергенлер шадлық тостын,
Ийелери тасқын йоштың,
Қутлы болсын жаңа жылың.

ҚЫЗЫЛ МАЙДАН

Сени билер дүнья жүзі,
Сенсең елдің көргіш көзі,
Сенде жатыр кешегідей
Ильичтің басқан изи.

Сени тилге алсақ егер,
Ой артынан ойлар келер,
Хәр гербишің, хәрбір тасың,
Тарыйхлардан дәрек берер.

Мың-мың адам барлық жерден,
Хәр күн сайын саған келген,
Гөззал көркің, салтанатың,
Адамларға зауық берген.

Алыстағы инсанлар да,
Сени мұдам алған ядқа,
Келиұди ойлайды олар,
Мавзолейге зияратқа.

Сен дегенде кеуіл йошқан,
Дорьялар мәўжиріп тасқан,

Дуньядағы барлық жоллар,
Сениң менен байланысқан.

Келгенінде аұыр күнлер,
Бәрин бастан кеширген ер,
Бахытымыз, тәгдйирмиз,
Барлығы да шешілген жер.

Халық сейили, байрамларда,
Байрақлар желбиреп қолда,
Жыйналады, сыйып кетер,
Саған барлық планета.

Ноябрь, 1980-жыл.

МОСКВАДАҒЫ ДОСТЫМА

Хатыңызды оқығанда
Оған кеулим берилди,
Елес-елес көз алдымда,
Жан Москва көринди.

Еситкенде өзіңізден
Уллы қала хабарын,
Йошып кегип кеулим бирден,
Жаздым бахыт жырларын.

Хәр көшеси, хәр бир жайы,
Күтә ысық көзиме.
Бөленемен көрген сайын,
Ең бир сулыу сезимге.

Айтсам шынын Москвада,
Досларым көп өзиндей,
Олар менен хәр адымда,
Мақтанамен мен бирдей.

Москва ушын, сениң ушын,
Менде шексиз мухаббат,
Сени ойласам, ал Москва
Жүрегимде бәрха яд.

КОМСОМОЛ

Қайсы жерде мийнет қызып қайнаса,
Қайсы жерде турмыс гүлдей жайнаса,
Қайсы жерде жаңа қала орнаса,
Онда сениң үлесің бар комсомол.

Ерлик пенен шыққан аты комсомол,
Барлық жерге жеткен даңқы комсомол,
Халық хәм де Уллы Ұатан исинде,
Партияның қол-қанаты комсомол.

Техниканы терең билип меңгердин,
Халыққа бердің мол байлығын тың жердин,
Азаматы болып бизің даңқлы елдин,
Зор хұрметке еристиң сен комсомол.

Аянбадың бауырман халық исинде,
Қорықпадың сен асау толқын ишинде,
Тәбияттың қарсы келген күшін де
Жеңіп шықтың жигер менен комсомол.

ТӨРТЛИКЛЕР

* * *

Мейли шаруа я пахтакеш болайын,
Қурылысшы болып жайлар салайын,
Хадал хұждан менен хызметлер етсем
Халқымыздың хұрмет-иззети тайын.

* * *

Қимде қим көрсетсе өзін хызметте,
Ериседи зор аброй-хұрметке,
Бахыт, шадлық, абаданлық, гүллениу,
Барлығы да, барлығы да мийнетте.

* * *

Бахыт жайнап оны менен солымда,
Мийнетимнен гүл көгерди жолымда,
Қим боламан десем бола аламан,
Барлығы да, барлығы да қолымда.

* * *

Болғанға халық хызметкери,
Қушақ ашар бәрха ели,
Өз жемисин берер мудам,
Маңлайынан төккен тери,

* * *

Мудам атлыққандай булак,
Жылда әлұан дөнгендей бағ,
Өмирлик жолдасың болар,
Мийнет пенен алған атак.

* * *

Өзің менен жүрген жерлерди,
Сен кеткенсоң қайтадан гездим,
Доландырған бағда гүлдерди,
Нәубәхәрдің ләззетин сездим.

Басып кеткен бағлар ишінде,
Излериңе қарадым турып,
Арамызда болған гезінде,
Өзің екен жүрген толтырып.

Ақ көйлекли көрсем сен бе деп,
Жалыт қарадым саған мегзеттим,
Қыялларым ойымда гүлlep,
Әсте ақырын изинен кеттим.

Адамдағы жақсы нәрсениң,
Барлығы да сенде бар еди,
Сол ушында үлкен кишиниң,
Бәри саған нитизар еди.

Ақылыңда сымбатыңызға,
Жупкерлескен, әбден еди сай,
Хағын айтсам кеулиң досларға,
Таза еди булақ суындай.

Жүрислериң, көз карасларың,
Шийрин сөзли, минайымлығың,

Маған күтә унап қалыпты,
Усыларды еслеймен бүгин.

Бир-биреўге, заманласыңа,
Толы болса жүрек хұрмети,
Жарасықлы булар инсанға,
Усылар ғой өмир ләззети.

Жаксы көрген адамың ҳаккында,
Жағымлы ғой ойларға батыў,
Қандай жақсы шексиз дүньяда,
Барлық адам жасаса татыў!

*Апрель, 1980-жыл,
Арқа Кавказ.*

СЕНСИЗ МАҒАН КЕҮИЛСИЗ

Сен болмасаң жаз күнлерим,
Болған яңлы мысал гүз,
Сөздің ҳақыйкатын айтсам,
Сенсиз маған кеуилсиз.

Баралмаспан бираз жерге,
О сүйклим өзиңсиз,
Болмасаң қасымда бирге,
Маған әбден кеуилсиз.

Көринбесең көзлериме,
Бир-еки күн өзиңиз,
Баска емес тек те бизге,
Болады ол кеуилсиз.

Мейли тойға я жыйынға,
Бармасаңыз егер сиз,
Мениң ҳәзим болмас онда,
Сенсиз маған кеуилсиз.

Сен болмасаң жаз күнлерим,
Болған яңлы мысал гүз,
Сөздің ҳақыйкатын айтсам,
Сенсиз маған кеуилсиз.

КЫЗҒАНЫҰ ДА ЖАҚСЫ КӨРГЕНЛИК

Гүллегендей нәубәхәрде бағ,
Сүйиушилик өмирди безер,
Жаксы көрдим сени жастан-ақ,
Оны анық жүреғиң сезер.

Табыстырған екеуимизди,
Ысық жүзлер, көз карас еди,
Егер жаксы көрмесем сени,
Саған басым айланбас еди.

Жактырмай сен қызғанғанымды,
Ойлап жүрме өзгерипти деп,
Шертер ышқы жүрек тарымды,
Мухаббатқа жараспайды еп.

Саған деген, өзиңе болған,
Хүрметиме жүрегим берик,
Мен өзимше ойларға талсам,
Қызғаныұ да жаксы көргенлик.

Октябрь, 1980-жы

* * *

Бағда сен ҳаққында сайрар бұлбиллер,
Сен жүрген жерлерде доланар гүллер,
Мени ең бир жаксы сезимлер бийлер,
Сени жаным мудар ядыма алсам.

Сениң ышқың шертер жүректің тарын,
Сен дегенде пигер кеуил қарарым,
Тасқын булақлардай қууанышдарым,
Қайда жүрсем мудар қасымда болсам.

Хәр бир атқан таңлар, күнлерим шадлы,
Хәр бир алған демлер, өмирим татлы,
Бахгым бәлентлерде, өмир саўлатлы,
Бул дүньяда, бул дүньяда сен барсаң.

* * *

Отырып сол терек түбинде,
Қолыңа услап берген гүлимди,

Хайран қалдым сүйиклим сонда,
Айтқаныңда сен де сырынды.

Сен туўралы көптен ойласам,
Сенде мени ойлайды екенсен,
Бир-биреўге болған мухаббат,
Жүреклерде бирдей екен тең.

Еки көзиң ойнақшып турып,
Шыққаныңда мениң ойымнан,
Максетлерим питкендей болып,
Қуўандым ғой сонда усыған.

* * *

Нәубәхәрдің нәўше гүлиндей,
Орын алдың жүрегимнен сен.
О әзийзим сени сүйгендей,
Басқаны мен сүйген емеспен.

Сени көрдим кеулим шарықлап,
Әлуан дөңди менде сезимлер,
Сени көрдим күн киби жайнап,
Гөззал болды және өмирлер.

Алыс жолда мысал арқамнан,
Түскен яңлы бир ауыр жүгим,
Сени көрдим, өмирге болған,
Артты тағы сүйиушилигим.

Алтыннан да маған қымбатлы,
Өзиң менен болған бир заман,
Сениң менен күнлерим шадлы,
Өз бахтымнан өзим ырзаман.

Келешекке зор үмит пенен
Бул дүньяда адам жасайды,
Пәк мухаббат, татыулық деген,
Оларды тек алға баслайды.

Хүрмет, иззет, дослық, мухаббат,
Болған жерде мудары шадлық,

Не бар өзи қадирли, қымбат.
Бир-бирейди сүйиуден артық!

Танысларым, дослар ишинде,
Саған жаным ҳеш ким келмес тең,
Қай жақларда, қайда жүрсем де
Сениң менен мақтанамаң мен,

Сени сүйдим, сүйдим жүректен,
Өтпес мениң күнлерим сенсиз,
Кетсең егер алыслап меннен,
Маған болар әбден кеуилсиз.

Қайда болсам басқаны емес,
Текте жаным сени ойлайман,
Көз алдымда етесең елес,
Сенсиз сирә жасай алмайман.

Бәхәр келип гөззал жериме,
Гүллер таңда жайғандай урқан,
Сен қанатсаң мениң кеулиме
Хәм булақсаң тасып йош урған.

Ойымда жоқ өзгеше әрман,
Сен ғой достым мениң керегим,
Миннетдарман, саған ырзаман
Тапқаның ушын шайыр жүрегин.

СЕН АЙТҚАН ҚОСЫҚТАН

(қосықшы қызға)

Кеулим ойшаң, дәрәя бойларын гездим,
Сулулықтың әлұан түрлерин сездим,
Гүллер жауын алды қубылып көздің,
Сен айтқан қосықтан, айтқан қосықтан.

Жүрек алға карай етеди талұас,
Дүнья көзлериме көрипди жап-жас,
Зауыққа бөлендим жаным, қарындас,
Сен айтқан қосықтан, айтқан қосықтан.

Еситилген ўақта нәзик ҳаўазын,
Сеземен өмирдин бәхәрин, жазын,
Көремен қызлардың жылұасын-назын,
Сен айтқан қосықтан, айтқан қосықтан.

Жаслық жүреклердин пәк муҳаббаты,
Сағыныш демлери, айралық дады,
Турап көзалдымда ярдың сымбаты,
Сен айтқан қосықтан, айтқан досықтан.

Кеңкушағын ашар бағлар, далалар,
Гүллер ғұмша байлап өмир доланар,
Кеули толып ырза болар аналар,
Сен айтқан қосықтан, айтқан қосықтан.

Көз алдына келер гөззалар назы,
Хәр муқамға дөнер муҳаббат сазы,
Жаңлар ышқы хәм де шадлық ҳаўазы,
Сен айтқан қосықтан, айтқан қосықтан.

Ҳасыл әрманларын ойында гүллер,
Сени куўандырар әжайып күнлер,
Хәр тәрепке алып ушар кеуиллер,
Сен айтқан қосықтан, айтқан қосықтан.

Қызықлы гезлерди ядқа аламан,
Түрли қыялларға, ойға таламан,
Өзін менен сырласкандай боламан,
Сен айтқан қосықтан, айтқан қосықтан.

Ҳаўазынды хәр еситкен сапары,
Ойларым толқыйды, кеулим жоқары,
Шертер хәр наманы жүректің тары,
Сен айтқан қосықтан, айтқан қосықтан.

Гүл ышқында шайда болғандай бұлбил,
Нағыз гөззаллыққа сирә жетпес тил,
Мен ләззет аламан өмиримде пүткил,
Сен айтқан қосықтан, айтқан қосықтан.

Март, 1982-жыл. Ташкент.

БИЗИҢ ҮЛКЕ

Бир жағында Үстирт, көк теніз,
Бир жағында Әмиў шалқыйды,
Егер жазда келип көрсениз,
Аспанында қуяш балқыйды.

Суўығы да болып турады,
Аз болмайды қыста қәҳәри,
Еритсе де тонды самалы,
Кубылады гейде бәҳәри.

Гүреслерде, исте сыналған,
Мийнет сүйгиш батыр халқы бар,
Хәр жүректен беккем жай алған,
Атына сай құрмет данқы бар.

* * *

Бул заманда жулдыз „жүреді“,
Ақшамларда қуяш „күледі“,
„Тыңлаңызлар“ десе Москва,
Және де бир советлик адам,
Ушқаилығын хәмме биледи.

Күлим қағып атқанда таңлар,
Кремльдің куранты жаңлар,
Көз алдына келер хәмме жак,
Илимпазлар жерде турып-ақ,
Айдың сырын өзинен тыңлар.

Жүрек толы хасыл сезимге,
Қутлы қәдем коммунизмге,
Парахатшылық ерлик белгиси,
Елимиздің хәрбир жениси,
Дауырық жайды дүнья жүзинде.

Кимди көрсең заман заўқы бар,
Келешекке күлимлеп қарар,
Бахтияр ел—мениң елимнен
Туўып өскен хасыл жеримнен,
Ушар хәр күн қуўаныш хабар,

ШОФЕР ЖИГИТ

Шофер жигит автобусың,
Жақын етти алыс жолды,
Үлкенге де, кишиге де,
Харып талмас көлик болды.

Болса жолы асфальтланған
Хәз етеди минген адам,
Майы толы, болса дүзиў,
Күн менен түн бирдей оган.

Сапар етсек қайсы жаққа,
Жеткереди хәпзаматта,
Шофер достым бирақ та сен
Берилме хеш марапатқа.

Руль тутсаң еки колда,
Ақыл-ойың болсын жолда,
Машинаңды жақсы айдасаң,
Исиң бәржай болар сонда.

Егер ықлас болса кемис,
Жумысында болмас жеңис,
Машинаңыз ырғып кетер,
Болған менен жолың тегис.

САЛЫКЕШЛЕР

„Ақ алтын“дай, „Сары алтын“,
Асырады елдің даңқын,
Қырманларың көз тартады,
Салыкешлер, батыр халқым.

Бойларында тасқан жигер,
Мәрт азамат салыкешлер,
Әмиў бойын етти бостан,
Сиз баслаған уллы ислер.

Суўға қуштар болған газдай,
Кештиңиз суў бәҳәр, жазлай,
Ерлик исиң үлкемизде,
Жаңғырады қосық-саздай.

Елди сүйгенликтен жанын,
Таскынады мийнег палын,
Безеди халық дәстурханын,
Молдан сауға еткен салын.

Бойларында таскан жигер,
Исте палуан салыкешлер,
Әлұан дөнер ойларымыз,
Сизди тилге алсақ егер.

ҚОҢЫРАТ

Қоңырат әзелден дийханлар ели,
Сөз маржанын дизген шайырлар ели,
Ел басына аұыр күнлер келгенде,
Етикли суу кешкен батырлар ели.

Бурын қазыұларға шубырса белдар,
Хәзир зор техника қолларында бар,
Мындай адам қазған үлкен жапларды,
Экскаватордың бир өзи қазар.

„Жиңишкең“ жууаныды азат болғалы,
Ортаңнан қағлады Ленин каналы.
„Қәлли көл“, „Алтын көл“ қайта жасарып,
Оларда ырғалды пахта хәм салы.

Шарықлаған кустай таудағы шында,
Жаслар жигери бар ғаррыларында,
Пахтаның маманы болып атанды,
Нурхожа, Рейип, Бегимбай ата.

Жерге нағыс ойған дийханлар гүлден,
Мудам алғыс алған тууылған елден,
Бурын байрағына кара қой алса,
Хәзир ғаррыларын ақ волга минген.

Аз-кем тарыйхынды түсирсем ядқа.
Хийұа хан топылған талай Қоңыратқа,
Бирақ шыдам бермей изине қайтқан,
Ерлерің мингенде арғымақ атқа.

Жауың мылтық атып, қылыш сермеген,
Елатына хеш тынышлық бермеген,

Сонда да пухара, мийнеткеш халқың,
Душпаны алдында хеш бас иймеген.

Сүйген сени халқың жандай қәдірлеп,
Көз салған алдына күндей күлімлеп,
Мийнетте, гүресте жеңімпаз еткен,
Қуяшлы Октябрь нурына бөлеп.

Бурын жаркыраған жалғыз ақ үшкүл,
Хәзир сол орында көзди тартар гүл,
Хамза жүрген жерди, сансыз мектепти,
Тәртіплеп жазыуға бирден жетпес тил.

О еркин елатлар байлықлы, көлли,
Мәртлеріңнің аты хәммеге белли,
„Ақ алтын“, „сары алтын“ байлығың менен
Мудам киятырсаң қууантып елди.

* * *

Дийханға жай хасыл жери,
Малға жайлы өріслери,
Байлыққа кән Машан көли,
Белгили ел Қоңыратсаң,
Қатардағы азаматсаң.

Әмиў бойын еткен босған,
Жыл сайын қырманы тасқан,
Ерлик иси тилде дәстан,
Дийхан елат Қоңыратсаң,
Жүреклерде мухаббатсаң.

Жасарып бахыт нурынан,
Шыққан ўәде ықрарынан,
Аты белгили бурыннан,
Мақтанышым Қоңыратсаң,
Хәр бир исте азаматсаң.

Кең жайлауды гезген еркин,
Маллары бар дүркин-дүркин,
Мудамы асырған көркин,
Қахарманым Қоңыратсаң,
Хәм бирликли хәм абадсай.

Байлыққа мол кең даласы,
Парлаған бахыт қуяшы,
Көкті қушқан айланасы,
Шадлы мекен Қоңыратсаң,
Кеуілдерде мұдам ядсаң.

Дауам еткен ерлік салтын,
Мийнетте асырған даңқын,
Келешегі тағы жарқын,
Нурлы бостан Қоңыратсаң,
Мийнетті сүйгіш елатсаң.

Москваға саррас жолы,
Қушағында табыс толы,
Неге созса жеткен қолы,
Бірлік ел Қоңыратсаң,
Хәрбір істе азаматсаң.

Мийнеттің мийуесін терген,
Досларына дәрман берген,
Бір жағы Үстірт қушағы кең,
Гүлленген ел Қоңыратсаң,
Ерлік істен сен абадсаң.

Мұдам ерлікті унатқан,
Дыйханлары даңқ таратқан,
Алға қутлы адым атқан,
Көпке белли Қоңыратсаң,
Хәрбір істе азаматсаң.

1975-жыл.

СӘЛЕМ 1-МАЙ

Сәлем биринши май, ассалам бәхәр,
Сәлем о даңқлы күн гүлге оранған!
Сени дүнья жүзи сүйер, ардақлар,
Сен шұғла алғансаң әжайып таңнан.

Сәлем биринши май-уллы мереке,
Сен дегенде кеуіл шадланып йошқан,
Жақсы нийет, жақсы тилеклер бирге,
Сениң қушағыңда дәрьядай тасқан.

Сәлем биринши май—гүллер байрамы,
Әуан дөнген қызыл, жасыл байрақлар,
Байрамлаған сайын саған мұдамы,
Барлық планета сүйсінсін қарар.

Сәлем биринши май—дослық тойлары,
Сенсең миллионлардың әжайып таңы,
Көзлер жауын алған көринислердей,
Жайнасын әлемде бахыт байрағы.

Сәлем биринши май—халықлардың бахты,
Колонналар алға дәрьядай ақты,
Парахат өмирди сүйген инсанның,
Нурлы таңларындай жүзлери жақты.

Сәлем биринши май—халықлық байрам,
Қушағың салтанат, қууаныш сайран,
Нурлы Коммунизм байрақларындай,
Жаса бизің шадлы, әжайып дәуран.

Сәлем биринши май—бәхәр гүллери,
Орансын гүлице дүнья еллери,
Жақынласқан сайын нурлы мәңзилге,
Халықлар хұрмет, даңққа бөлейди сени.

СЕЗБЕЙСЕҢ...

Қыялың шарықлап,
Бийікті гөзлейсең,
Оған жақылап
Турганды сезбейсең.

Өзінце минәсіп,
Адамды излейсең,
Сол адам қасында,
Жүргенін сезбейсең.

Хеш кимге айтпастан,
Сырынды гизнейсең,
Сол сырың белгилі
Екенин сезбейсең.

Барсаңда бағларға,
Бір гүлді үзбейсең,

Бағлар гүл усынып,
Турғанын сезбейсең.

О жаслық өткінші,
Бәхәрги гездейсең,
Бахтыңның қай жақтан
Келерін сезбейсең.

* * *

Бир өзгеше йош берди маған,
Кеуилимнің сеннен толғаны,
О сүйиклим, достым қадирдан,
Жүрегимди билсең болғаны.

Билсең болды өзіңе деген,
Хұрмет-иззет сыйласығымды,
Билсең болды айтпай-ақ бірден,
Саған болған инкарлығымды.

Айтылған жер, үәделерінде,
Сөзлерінде турсаң болғаны,
Көрісе алмай жүргенде гейде,
Ядларыңа алсаң болғаны.

Бахытлыман бийлеп ойымды
Қыялымды алғаның ушын.
Бахытлыман билип сырымды
Бул дүньяда болғаның ушын.

Өтер күнлер, өтеди жыллар,
Қызықларын бирге көрейік,
Гүллегендей бәхәрде бағлар,
Бир-биреуіге зауық берейік.

ИНСАН ЕДИ ЖОЛДАС АҒА . . .

(Белгилі жазыушы Жолдас Сейтназаровтың естелигін)

Тынбастан мийнет етсе де,
Талай мәңзілден өтсе де,
Алпыстан асып кетсе де,
Гүлдей еди Жолдас аға.

Пухта еди өз исіне,
Меҳрибан еди кісіге,
Мейли ол үлкен, кішіме,
Бірдей еди Жолдас аға.

Дослық десе жан аямай,
Жүрер еди сирә тынбай,
Жүйрік қыял, ақылға бай,
Инсан еди Жолдас аға.

Ойларына қанат пйткен,
Жазғанлары халыққа жеткен,
Қосықлары тарап кеткен,
Шайыр еди Жолдас аға.

Көпке кулак салатуғын,
Сөзлерінде туратуғын,
Не барымға баратуғын,
Жигит еди Жолдас аға.

. . . Шолпан шегінгендей таңнан,
Кеттің бүгін арамыздан,
Сени көрген, билген адам,
Умытпайды Жолдас аға.

24-май, 1982-жыл.

суў

Тилге алсақ әуел бастан,
Суў барған жер бағы-бостан,
Суў ҳаққында сөз қозғасақ,
Болады ол талай дәстан.

Гүллениўдиң анасы суў,
Өмиримиздиң сағасы суў,
Хәр кәдемде белге дәрман,
Тиришиликтің даўасы суў.

Суў дегенде артып ықлас,
Кеуил шалқып етер талұас,
Суў барған жер қулпы дөңип,
Хәмме нәрсе болады саз.

Халкымыздың ерлик иси,
Хәрбир табыс, зор жеңиси,
Боз жерлерге апарылған,
Нәүпир-суўдың нәтийжеси.

Суў дақылға күш береді,
Суў барған жер өзгереді,
Суўсыз хеш бир өмир болмас,
Ол хәммеге йош береді.

Өзгергени шөлистанның,
Түрленгени гүлистанның,
Бәри суўдың аркасында,
Гөззаллығы хәр бир таңның.

МИЙНЕТ ҚАХАРМАНЛАРЫ ҲАҚҚЫНДА

Елдің ақсақалы, жасы үлкени,
Шамурат атаны еслеймиз бүгін,
Халкымыздың сол бир қыйын күнлері,
Көтерискен еді ең ауыр жүгін.

Урыстан кейінгі сол қыйын жыллар,
Ядымызда еле сақланып турар,
Мийнет қахарманы деген атаққа,
Болған еді Шамурат ата миясар.

Шадлық-шадлықларға уласғы сонда,
Жулдыз өңирине жарасты сонда,
Ерлик хәм батырлық белгисине бул,
Хәмме ықлас пенен карасты сонда.

Бул атақ хәммеде жайнатғы жүзді,
Шайырлар арнады ең жақсы сәзді,
Бул даңқлы атақты оған берілген,
Ел хәм халкым өзи алғандай сезді.

Қыйыншылық хәм де хұрметке толы,
Дауам етти дыйқан атаның жолы,
Хәзир нәзер салсақ Әмиў бойына,
Батырлар көп даңққа жетискен қолы.

Мийнет майданында тулпар ойнатқан,
Ақ алғынды жулдызлардай жайнатқан,

Пахта усталары, қахарманлар кәп,
Аты орын алған жүректен, ядған.

Жеримде ыргалтқан Әмиў хинжисин,
Елге аямаған-ғайратын, күшин,
Жердің тилин билген салыкешлер көп,
Келтирген мұдамы мийнет жеңисин.

Көркіне көрк қосып атыр даламыз,
Бұрын узак болса жақын арамыз.
Мейли дыйқан, мейли шаруа, балықшы,
Қахарманларды биз таба аламыз.

Мийнет майданына атланса ерлер,
Мұдам маржан болды төгілген терлер,
Хәзир табылады биздің үлкеде,
Қос қахарман шыққан ауыл, бөлімлер.

Халықтан қуағ алған, халықтан күш алған,
Халықтан үлгі алған, халықтан йош алған,
Елдің хұрметлиси, елдің басшысы,
Мийнетте танылған искер қахарман.

СОНЕТЛЕР

(Барат Байқабуловтан)

Өмирдің заўқынан көпғой тәшўиши,
Сол еки арада өтеди дәўир,
Өмир бойы питпес адамның иси,
Тәшўиш пенен ипсан сүреді өмир.

Азаннан кешке дейін аққан маңлай гер,
Дүр болып тамады жердің жүзине,
Түнде ғана тәшўиш изге шегинер,
Шаршап уйқы келсе адам көзине.

Нәрестедей уйықлар түнде адамлар,
Күндизги ислерден, шаўқымнан аулақ,
Сонда да ағады ғаниямет демлер,
Қушақ ашып турар гөззал өмир бағ.

Тәшүиши аз болса өмир заўқынан,
Ұақытсыз қартайар ҳәр қандай адам.

* * *

Жер шарына усайды жүрек,
Жүректе дәрт көп ғой, досларым,
Оған қалхан болады көкирек,
Үлкейтиўге туйғы—асқарын.

Динамитке усайды жүрек,
Жәбир көрер иплас сөзлерден,
Ҳасла оны қылмаңыз ермек,
Сақлаң дослар, жаман көзлерден.

Анарға да усайды жүрек,
Дағы кетпес жуўса да шебер,
Қан тамады жүректен лек-лек,
Анардай боп езилсе егер.

Ел басына ис түссе демек,
Бомбаға да усайды жүрек.

* * *

Илхамларым—мениң байлығым,
Жүректеги алтын ғазийнем,
Бәхәрдеги тасқын сайлығым,
Ойларымда камалға келген.

Илхамларым мениң пәрўазым,
Заўықланған оннан кеўиллер,
Далаларды жаңлатқан сазым,
Қосық толы ашылған дәптер.

Илхамларым—мениң барлығым,
Шығыстағы таңым нурлары,
Досларыма меҳирбанлығым,
Өмиримнің шәмен бағлары.

Илхамларым—пәк муҳаббатым,
Ҳәм душпанға отлы айбатым.

* * *

Кеўли мударм бәхәр, жазлардың,
Ғошшақ жигит, гөззал қызлардың,
Жаўдырасқан ысық көзлерин,
Ең әжайып татлы гезлерин,
Куўанышын, шадлығын көрсем,
Бирин-бири сүйгенин билсем,
Арнап оған сөздің жақсысын,
Таба ғойсам ойындағысын,
Ұсы ғана маған жегеди,
Ұсыларға кеўлим питеди.
Жас көп жерге барып қалса да,
Шашты мықлап қыраў шалса да,
Жасларға мен нәзер саламан,
Олардан йош илхам аламан.

* * *

Адамлардың бири-бирине
Көре ғойсам жақсылықларын,
Жетпестен-ақ жолда үйіме,
Ойланаман қосық қатарын.

Асығыслық болса да ўақтым,
Жаксы сөзге кулақ саламан,
Муҳаббаттың қадир-қымбатын,
Билгенлерден заўықланаман.

Бирин-бири сүйіп еки жас,
Көргенимде турмыс курғанын,
Кеўлим мениң мисли болып жаз,
Питкен яңлы болар әрманым.

Таңысымның күтпеген жерден,
Шерик болсам куўанышына,
Заўықланып гөззал өмирден,
Кеўилленип жүремен бәрха.

Досларымның хош болса ўақты,
Мен де оннан шад боп күлемен,
Өрлей берсе ығбалы-бахты,
Ҳәз етемен, рәхәтленемен.

6-ноябрь, 1982-жыл.

ЖАҚСЫ АДАМЛАР

Адам аўыр жоғалтыўды
Хешқашан да билмесе,
Узақ жыллар жасай берсе,
Жақсы адамлар өлмесе!

Жақсы адамлар бул дүньянын
Көрки хәм де безеуи.
Қыйланар журыт, арамыздан
Кетсе егер биреуи.

Жақсы адамды хәмме сүйер,
Қадирлейди бала да.
Жақсы адамлар күлип ойнап,
Жүре берсе арада.

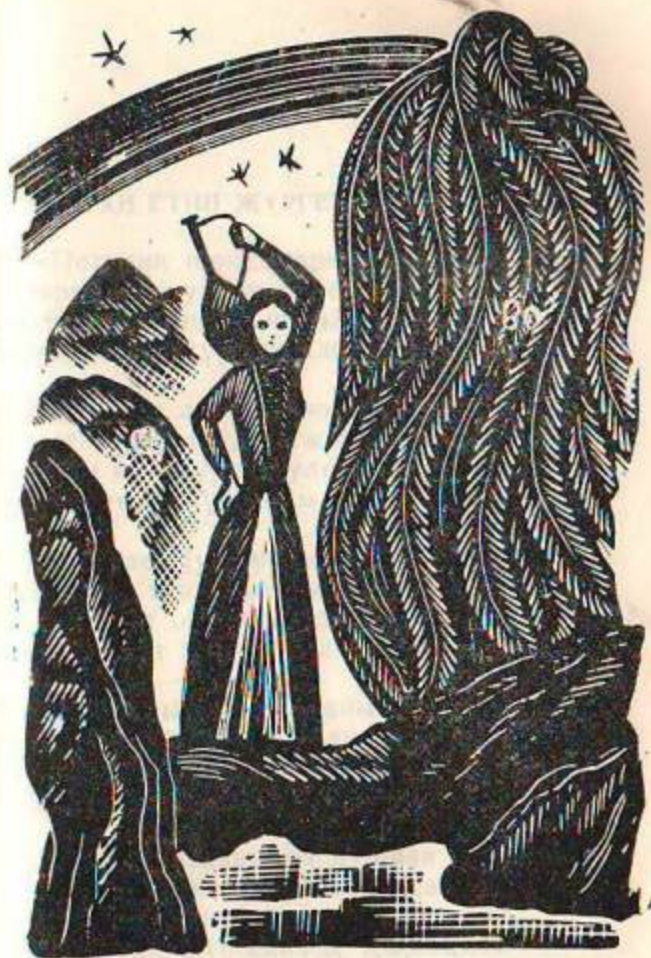
Жақсы адам дегениң ол,
Өз алдына бир төбе,
Оны базда көргениңниң,
Өзи үлкен мәртебе.

Олар барда болмас хасла,
Шешилмеген мүшкил ис,
Олардын хәр басқан изи,
Хәр кәдеми зор жеңис.

Түр-түсинен айырмасы
Болмаса да басқадан,
Жүйрик қыял, ақыл ойы
Жақсылыққа баслаған.

Жақсы адамлар жүрген жерде
Тәшиуишлер аз, кеуил жай,
Бул дүньяда, хәмме жерде
Жақсы адамлар көп болғай!

Ноябрь, 1982 жыл.

ҚЫРЫМ ХӘМ КАВКАЗ ТӘСИРЛЕРИ

САЙРАН ЕТИП ЖҮРГЕНИМДЕ ҚЫРЫМДА

Ай—Петрдің шоққылары, минары,
Ойларымда жумбақ болса бурында,
Көрдим оны питти кеуіл кумары,
Сайран етип жүргенимде Қырымда.

Көз алдымда әлұан дөнип жамалы,
Ләззет берди таудың жипек самалы,
Еситтим мен түрлі сулыұ наманы,
Сайран етип жүргенимде Қырымда.

Көргенимде Пушкин минген жартасты,
Қыялымда тениз толқып шуұласты.
Ой артынан ойлар менде уласты,
Сайран етип жүргенимде Қырымда.

Жүрген сайын, атқан сайын алға адым,
Болған талай ұақыяны анладым,
Тарыйхларын ықлас қойып тыңладым,
Сайран етип жүргенимде Қырымда.

Бахтымызға атқанында душпан тас,
Гүл өмирин аямады нешше жас,
Батырлардың мәртлигине ийдим бас,
Сайран етип жүргенимде Қырымда.

Сапун тауға тигилгенде көзлерім,
Көрдим қанлы сауашлардың излерін,
Ядқа алдым елдің ауыр гезлерін,
Сайран етип жүргенимде Қырымда.

Қара теңиз мәуиж урып толқыған,
Күн нурында мәуиж урып балқыған,
Гүл өмири ләззет берди шалқыған,
Сайран етип жүргенимде Қырымда.

Кимди көрсең жайнап-жаснап жүріпти,
Кими жақын, кими алыстан келипти,

Кууандым мен адамларға ерикли,
Сайран етип жүргенимде Қырымда.

Мийнет сүйгиш ерлериниң хәр иси,
Байлықлары, түрли-түрли жемиси,
Илхәм берди маған хәр бир жеңиси,
Сайран етип жүргенимде Қырымда.

Кеўлим тасып тау гүллерин тердим мен,
Данқы дәстан көп нәрсени билдим мен,
Естен шықпас гөззалықты көрдим мен,
Сайран етип жүргенимде Қырымда.

Хәр бир шыңы гөзлеп турған аспанды,
Көриниси таңландырған хәр жинды,
Оқыгандай болдым үлкен дәстанды,
Сайран етип жүргенимде Қырымда.

О гөззаллық Москвадан нур алған,
Бизде бәри адам ушын жаралған,
Оны көрип шықтым сонда кумардан,
Сайран етип жүргенимде Қырымда.

ТЕҢИЗДЕ САЯХАТ

Гезлестик биз теңиз бойында,
Гүздиң зауықлы, сулыу кешинде,
Таныстық биз, мен мирәт еттим,
Сайранлауға теңиз ишинде.

Бағдар алып кубла таманға,
Кеттик минип жүйрик катерге,
Адамларға ұсадық сонда,
Алыстарға жолланған бирге.

Узаткандай бизди теңизге,
Шырақлары Ореанданың,
Изде қалды, шалынды көзге..
Ақ сарайы Ливадияның.

Айдынлары Қара теңиздің,
Кел дегендей жол берер еди,

Ялта, Мисхор күндизгиден де,
Шырайланып көринер еди.

Жағаның сол жасыл тоғайы,
Этир шашып ыргалар еди,
Ой-бийикте турған хәр жайы,
Теңиз бетке сығалар еди.

Сайран еткен жаға, теңизде,
Сол түн адамлар да көп еди,
Қайсы бирин оның көрсенде,
Кеўиллери күтә шок еди.

Ашық аспан, көкте қус жолы,
Жаға бетте жулдыз шоғыры,
Бир тутасқан гөззаллық болып,
Таңландырды бизди оғыры.

Көриниске кумартып бизлер,
Өттик бийик таулар тусынан,
Еситилер еди күлкилер,
Алупканың гүл жағасынан.

Жаңға жағып теңиз қауасы,
Қайыттық изге, көрип Симейзди,
Өшип-жанып жасыл жактысы,
Ялта порты қарсы алды бизди.

Шықканындай ашық теңизден,
Қалқыр еди көкте гүмис ай,
Бизлерди сол айдынды гезген,
Сезилер еди бақлап турғандай.

Сууларындай Қара теңиздің
Толқынлаған менде қыялды,
Сол бир айлы ақшам ойымда,
Узақ уақыт сақланып қалды.

Усыларды ойларға талып,
Түсіремен хәзир ядыма,
Кууанаман Ялтаға барып,
Және бир дос арттырғаным.

АЙ—ПЕТРИ ЖОЛЛАРЫ

Бүркеп турған еки бойың,
Тау тоғайы—таллары,
Толкытады адам ойың,
Ай—Петри жоллары.

Саратанның күнінде де,
Түспес қуяш нурлары.
Салқын сая жүргенінде,
Ай—Петри жоллары.

Билмес бірден барған адам,
Бар өзінше сырлары,
Қалыңлықты аралаған,
Ай—Петри жоллары.

Еситилер бұлбиллердің,
Сайрағаны, жырлары.
Сайларындай булақлардың
Ай—Петри жоллары.

Қысы, жазы жасыл дөнген,
Оны менен соллары.
Кем-кем тауға өрмелеген,
Ай—Петри жоллары

Бийиклерге адамлардың,
Жеткеніндей коллары,
Хүкимдары тик жарлардың,
Ай—Петри жоллары.

Қырым үшін болған құрбан,
Елдің батыр уллары,
Қәбирине баслап барған,
Ай—Петри жоллары.

Көринеди алақанда
Ялтаның ой-қырлары,
Жалғырайды тау басында,
Ай—Петри жоллары.

Ай—Петри—Қырым тауларының бийік шоққысы.

МАССАНДРА

Массандра, Массандра,
Бийиклерге созған қол.
Гүл тәбиат жасандырған,
Гөззаллардың бири ол.

Қапталынан ким өтсе де,
Оған нәзер таслайды.
Сокпақлары жүргенінде,
Шыңлар бетке баслайды.

Нәхәр алып булақлардан,
Жасыл дөнген хәр таңда,
Умытылмас из қалдырған,
Барып көрген адамда.

Татып көрсен тил үйирген,
Жүзиминің ширеси.
Төбесінде қуяш күлген,
Тәбиаттың еркеси.

Тәриплеген талай бұлбил,
Пайызлы жер гүлзарым,
Көрмегенше сени хәр жыл,
Болмас мениң қарарым.

СЕВАСТОПОЛЬ

Севастополь, Севастополь,
Беккем қорған, нық берик,
Севастополь, Севастополь,
Әдиўли жер, теберик.

Түпкірлерге жеткеніндей,
Көкте қуяш нурының,
Даңқын жайдың өзің бірдей,
Россия, Қырымның.

Тарийх билди тау елінде
Сендей батыр—алпты,
Хәмме ўақыт ерлигине,
Теңиз тәслим қалыпты.

Сауашлардан сөйлер дәстан,
Тауларының хәр тасы,
Гүреслерде данкы асқан,
Қахарманлар қаласы.

Қара думан қапласада,
Қорқыуды сен билмедің.
Теңиз туұлап толқыса да,
Алға қарай өрледің.

Қахәрленген талай қысгы,
Не күнлерди көрмедің.
Қыйрасаң да, ар-намысты,
Хасла қолдан бермедің.

Не екениң фашистлерге,
Көрсетгің сен урыстың.
Қайсарлығы, өжет иги,
Саған питкен рустың.

Сенде жатыр мәңги уйқыда,
Не бир жайсаң жигитлер.
Көзимизге о тотия,
Топырағы торқа жер.

Севастополь, Севастополь,
Туұйсканлар қаласы,
Севастополь, Севастополь,
Батырлықтың анасы.

ҚАРЛЫҒАШТЫҢ УЯСЫ

Қара теңиз жағасы,
Гөззаллықтың дүньясы,
Соның бири минекей,
„Қарлығаштың уясы“.

Кирип теңиз ишине,
Сыймағандай күшине,
Төсин тиреп теренге,
Турыпты өр-ишинде.

Шоққыларға жарысып,
Толқын менен алысып,
Турыпты ол кәрамағ,
Күш пенен тил табысып.

Алысларды көріп тур,
Мисхорға сән беріп тур,
Тик жарындай таулардың,
Үстіңе ол дөніп тур.

Жаға бетке жеткенше,
Хәм алыслап кеткенше,
Асығасаң теңизде,
Қапталынан өткенше.

Қулпы дөнген хәр тасы,
„Қарлығаштың уясы“,
Хәзир қайта жасарған,
Гөззаллықтың дүньясы.

БАҚШАСАРАЙ

Бақшасарай, Бақшасарай,
Әтирапқа берген шырай,
Жыр егкендей өтмишлерин,
Қапталында гүрлеген сай.

Тәкаббирлик орнаған жер,
Не гөззаллар туұлаған жер,
Тынлап ески ертеклерин,
О Пушкин жырлаған жер.

Мийраслардың болған бири,
Нурлап өскен хәзир гүли,
Толқытады ойларыңды,
Бұрынғы сол көз жас көли.

Бақшасарай, Бақшасарай,
О гуұасы жылдың талай,
Хайран қалып тарыйхыңа,
Кеттим саған қарай-қарай.

Октябрь. 1978-жыл. Ялта.

ДЕНДРАРИЙ— „КӨК МУЗЕЙ“

Қандай ағаш дүньяда
Болса, соның бәрі де,
Ырғалып тур, өсіп тур
Дендрарий паркінде.

Қапталында лепирип,
Қара теңіз толқыған,
Бәхәр, жаз хәм гүзінде
Көкте қуяш балқыған.

Ыссы, суық жақларда
Өсетуғын ағашлар,
Сулыұлығын асырып,
Қарағанда көз тартар.

Африка бананы,
Канаданың шыршасы,
Я палмасы Араптың
Болған бул жер сырласы.

Нәл тигилсе тутпай ол
Қалыұынды билмеген,
Каштан, небір тереклер
Қысы жазы гүллеген.

Әл хаұаға бой созған
Кипарислер, шынарлар,
Мажнуи тал хәм самшидлер
Жүрегіңе ой салар.

Жанға жайлы хаұасы,
Күндизгидей түнлери,
Әтир ийисин аңкытып,
Ләззет берер гүллери.

Бәхәр гилем жайғандай,
Қулпы дөнген кушағы,
Алтын екен хақықат,
Қара теңіз топырағы.

Барағойсаң Сочиға,
Кетсең болмас сен көрмей,

Дендрарий—гөззал парк,
Екен нағыз „Көк музей“.

* * *

Ривьера паркинен
Шықтық бизлер дем алып,
Жаұдырасып бәрі тең,
Гүллер қалды ырғалып.

Дөнген сайын хәр түске,
Хошласқандай болады,
Алыслап биз кетсек те,
Хош ийиси орады.

Август. 1982-жыл. Сочи.

АБХАЗ ЖЕРИ ПИЦУНДА

Бир жағында „Алтын жағыс“,
Ал, Рица тусында.
Кең кушағы ғайры нағыс,
Абхаз жери Пицунда.

Қалың тоғай қоршап турған,
Бийик таұлар басында,
Қара теңіз мәуиж урған,
Гөззал мәкан Пицунда.

Қарағанда алыстан-ақ,
Шалынады ол көзге,
Әдеұир-ақ барыңқырап,
Турыпты көк теңизге.

Алып келген ерке Бзыб
Таұдың салқын шәшмесин,
Инам еткен күтә қызық,
Гүл тәбият хәммесин.

Өзи бақлап турған яңлы,
Теңиздің зор ағысын,
Сүйдим мен де сулыұ таңлы,
Қарағайлы жағысын.

Жанга жайлы жумсақ хаўа,
Хәтте қарлы қысында,
Алған демиң дәртке даўа,
Пайызлы жер Пицунда.

Бир келгенлер енди бәрха
Келсем дейди усында,
Өз жериндей сени ол да,
Ардақлайды Пицунда.

Қанат қаққан жазыўшы хәм
Шайырлардың йошында,
О әжайып турысы илхәм
Абхаз жери Пицунда.

УШЫРАСАР АДАМ АДАМҒА

Ушырастық Абхаз жеринде,
Хә демей-ақ танысып қалдық,
Хәр биреўдиң сонда кеўлинде,
Шексиз еди қуўаныш, шадлық.

Дәрья бойы, таўлар баўырында,
Араласақ тоғай бағларды,
Көрер едик хәр бир адымда,
Таң қаларлық гөззаллықларды.

Теңиздиң сол айдыныларында,
Бир әжайып ләззет бар еди,
Майдай жағып шомылғанында,
Жақсы кейип бағышлар еди.

Жасаў, ислеў өмир ҳаққында,
Айтыспаған сөзлер қалмады,
Дослық, хұрмет татыўлық сонда,
Жүреклерге беккем орнады.

Туўра келген, саған сай келген,
Минезимди әбден унаттың,
Индеместен гей ўақта бирден,
Мен ҳаққында ойларға баттың.

— Себеп пенен гезлесип қалдық,
Дедин, енди қайда көрисиў,

Қайда енди қуўаныш-шадлық,
Қайғымызды бирге бөлисиў!

Туўып өскен жеримиз алыс,
Ал мен болсам узақ Сибирьден,
Сиз болсаңыз картадан таныс,
Қарақалпақ қуяшлы елден.

Дедим сонда мен оған қарап,
— Ортақбыз ғой достым Ұатанға,
Несийбемиз кеткен ғой тарап,
Ушырасар адам адамға.

Хәзир күтә жақын болғандай,
Космос пенен жердиң арасы,
Себеп пенен достым хәр қандай,
Ушырасар адам баласы

Гезлеседи үйрек-ғаз көлде,
Ушыраспас таўлар-таўларға,
Макул ғапса бир күни демде
Ушырасар адам адамға.

АЛЫСТА ЖҮРСЕН

Адамдағы сол бир сағыныш деген,
Кеўиллердиң ушқыр қанаты екен,
Мухаббат қадирли хәмме нәрседен,
Соны сен билесең алыста жүрсен.

Үйсиз адам болмас, үйсиз жан болмас,
Үйсиз адамларда шырай-сән болмас,
Үйсиз-күйсиз қуры ол Ұатан болмас,
Үйинди ойлайсаң алыста жүрсен.

Туўылған елинен узақлаў жерге,
Түрли себеп пенен кеткен ерлерге,
Космоста көп күнлеп ушқан мәртлерге,
О сен саддақ, дейсен алыста жүрсен.

Хәзир заман тыныш парахат күнлер,
Қай жақта жүрсен де шадлы кеўиллер,

Гүл ышқында сайрағандай бүлбиллер,
Үйинди ойлайсаң алыста жүрсең.

Дослар арасына түсіп қалғанда,
Хұрмет-иззетлер көп, бөлмейды ада,
Не десең бәрі бар, достым сонда да,
Үйіңе асығасаң алыста жүрсең.

Хәммесинен бұрын ақлық балалар,
Кеулинді толқытып саған ой салар,
Түсінде томпаңлап енгенде олар,
Қайтыўға асығасаң алыста жүрсең.

Аўнырып жүр еді ең кишкенеси,
Аман-саў отырма екен әжеси,
Емлениўден келдимекен кишеси,
Бәрі ядқа түсер алыста жүрсең.

Жетилип жасына толғанларын да,
Гә едбеклеп, гәхи турғанларын да,
Хәтте үйли-жайлы болғанларын да,
Ядыңа түседі алыста жүрсең.

Сағыныш кернесе бойынды егер,
Хәр түрлі қыяллар ойыңа келер,
Қандай кең хәм гөззал бизиң ана жер,
Саған қанат берер алыста жүрсең.

Бахыт қусы келип қолға қонсада,
Барлық нәрселерге кеулиң толса да,
Жүрген жериң мысал бейиш болса да,
Үйіңе асығасаң алыста жүрсең.

СЫҒЫ КӨЛ

Абхазия таўларында
Бир әжайып гүмис көл бар,
Гүрриң етсем ол ҳаққында
Билесизбе оны дослар

Турған орны, әтирапы
Таўлар таўға тирескен жер,

Басланыўдан бәхәр паслы,
Қулпы дөнген онда гүллер.

Кавказға сен келегойсан,
Оны көриў парыз екен,
Егерде сен көре алмасаң,
Саған ол бир қарыз екен.

Оны көрмей кетсең егер,
Бийкар бунда келгенлигин,
„Жана Афон“, „Алтын жағыс“
Бийкар бәрин көргенлигин.

Дәрья бойы, таў етеги,
Бийкар оны гезгенлигин,
Қара теңиз айдынында,
Қулаш урып жүзгенлигин.

Бийкар екен ерте таңда,
Таўда гүллер тергенлигин,
Ривьере бағларында
Хәм қыдырып жүргенлигин.

Оны көрмей кетсең егер,
Болады екен қолайсызлаў,
Шынында да инансаңыз,
Орынлы екен оны мақтаў.

Оны айтар Кавказдың сол
Мақтанышы хәм маржаны,
Онда қалған табалмай жол,
Бир жас қыздың пәк әрманы.

Көриўге биз болып инкар,
Бир күни оған сапар шектик,
Бизлерге жол берди таўлар
Минарланып турған тип-тик.

Шөккен нардай Арабика,
Жатты бизиң жолымыз да,
Тоғай гүўлеп әтир ийисин,
Аңқытты оң-солымызда.

Қонып қалған булғар таудан,
Әсте көшип атыр екен,
Қайыс яңлы ол Юшара,
Ийретилип жатыр екен.

Гейде ашық, гейде думан,
Сағым яңлы мысал таңғы,
Кесип өттік әсте арман,
Көп жерлерден қап-қараңғы.

Енди бизің машинамыз,
Кем-кемнен бийіклеп барды,
Жаңа жүрген жолларымыз,
Дым төмен, алыста қалды.

Шынында да ол ҳаққында,
Ырас екен халықтың сөзі,
Естен шықпас таң қаларлық,
Гөззаллықты көрді көзім.

Таўлар, таўлар, асқар таўлар,
Көлди алып тұр қушағына,
Ырғалысқан көк тоғайлар,
Мәкан басқан төрт жағына.

Шийше яңлы шәшме суўы,
Мәўиж урып мөлдиреген.
Өтмиштеги ҳасыл әрман,
Пәк ышқыдан дәрек берген.

Жасырынып жатырғандай,
Тереңінде айтар муны,
Оған басын ийген яңлы,
Қатарласқан таўлар шыңы.

Көлдиң суўы, таўлар тасы,
Дөнген түрлі көгіс түске,
Дым әжайып айналасы,
Таң қалдық биз көриниске.

Қарағанда көз айырмай,
Жағасына көлдің нурлы,
Пайда болған бул көл қалай?
Деген ойлар толғандырды.

Ақ саққаллы бир жас үлкен,
Бизге жақын келе берди,
Танысындай шын кеўилден,
Оған ҳәмме сәлем берди.

—Ата, деди бизден биреў,
Көлдің сырын билмейсиз бе?
Мүмкин болса бир азырақ
Бизге айтып бермейсиз бе?

Бир гүрсинип ата сонда,
Деди:—Онда салың кулак,
Айтсам сизге ол ҳаққында,
Бул көлдің тарыйхы узак.

Көл ҳаққында ертеректе,
Мениң шопан бабам айтқан,
Оннан билип балалары,
Ал биреўи маған айтқан.

Көлге ҳәм де айналаға,
Бирден нәзер таслады ол.
Берилди де терең ойға,
Сөзин әсте баслады ол.

—Шығыс беттен ҳәр түн таңда,
Көрингендей шолпан жулдыз,
Таўлар, усы аралықта
Өмир сүрди бир гөззал қыз.

Қушақ ашып турады екен,
Таўлар оны ҳәр көргенде,
Алма жүзлі қызғыш дөнген,
Сулыў екен гүлдерден де.

Жаўдыр көзлі, нәўше ғана,
Күтә дилбар жап-жас екен,
Қанша оған қарасаң да,
Көзінң сирә тоймас екен.

Токпак яңлы екен оның
Арқасында бурымлары,
Бундай сулыў ҳеш болмапты,
Бул жерлерде бурынлары.

Толы екен бул меканға
Жүрегінде мухаббаты,
Зауық берген ҳәр бир жанға,
Рица екен қыздың аты.

Басланғандай дәрьялардың,
Булақлардан түп сағасы,
Болған екен Риданың
Ортаң қолдай үш ағасы.

Олардың ең үлкениниң
Аты екен Агелста,
Айтқанынан қайтпайтуғын,
Қайсар, өжет екен жаста.

Ортаншысы болса Ацетук,
Кишиси екен Пишегичка,
Күшлиликтен оның даңқы,
Кеткен екен тумлы-тусқа.

Ағасының ҳәр биреўи
Он адамға татыр екен,
Ҳеш нәрседен қорықпайтуғын,
Үшеўи де батыр екен.

Аралап таўларды күнде,
Бийикке өрлепти олар,
Мейли күндиз, мейли түн бе,
Қорқыўды билемпти олар.

Аўлап таўдың кийиклерин,
Рицаға әкелипти,

Таңландырып жүрген жерин,
Усылайынша күн көрипти.

Бир күни сол үш ағасы,
Әкеліўге жаңа олжа,
Бийик таўлар минарасы
Атланыпты алыс жолға.

Олар менен қайырласып,
Рица қалыпты жалғыз,
Дәрья бойларына барып,
Малларын бағыпты жалғыз.

Таўлар қойны, дәрья бойы,
Оған ләззет бағышлапты,
Қыяллары, жаслық ойы,
Ушқан қустай шарықлапты.

Көриниске кеўли толып
Кумарланып қарапты ол,
Аяқларын суўға малып,
Шашларын да тарапты ол.

Ыргатылған майсаларға,
Малы тойып ҳәз етипти,
Қосық айтып Рица да
Кеўлин әбден жаз етипти.

Қосығын ол айтқан сайын,
Қызға жаңа ой келипти,
Көрип оның гүл шырайын,
Таўлар оған йош берипти.

Кулдығаған нәзик даўыс
Аралапты жылға-сайды,
Жасыл дөнген таллы жағыс
Аралапты тоғайларды.

Биреўинен бири бийик,
Шыңларға да жетипти ол.
Турған мудар кабак үйип,
Үңгирлерден өтипти ол.

Таўларда сол қонақлаған,
Думанлар да серпилипти.
Бүлбиллер де нама салған,
Бир азырак иркилипти.

Булақлар да таўдан аққан,
Сылдырлысын тоқтатыпты,
Бул қосықты жанға жаққан,
Хәмме, хәмме унатыпты.

Қосық өрлеп жоқарыда,
Бийиклерден ол өтипти,
Гега менен Юпшарада
Бул қосықты еситипти.

Этирапты бийлеп алған,
Бул дауысқа таң қалыпты,
Қосық болса екеуиниң
Жүрегине от салыпты.

Гега менен Юпшараны
Ким деп сизлер сораңсыз
Олар тоғай қарақшысы,
Гезендеси еди нағыз.

Оларды сол этирапта,
Билер еди елдің бәри,
Урлық, зорлық, урыс, жәнжел,
Екеуиниң болды кәри.

Гега турып көтерип қол,
Көзи шолып хәмме жерди,
Қосық айтқан ким екен сол,
Деп достына бұйрық берди.

Ал Юпшара сол заматы
Дауыс шыққан бетке шапты,
Өткермесген көп уақытты,
Қосық айтқан қызды тапты.

Қызды көріп шыдай алмай,
Бийхуш болты өз-өзинен,

Мысал ески танысындай,
Айрылмапты қыз изинен.

Ашыў кернеп қыз турғанда,
Болмай буған хеш тақаты,
Қушақлапты қызды қайта,
Қозып кетип мухаббаты.

Қыз қаншама туўласа да,
Оған азап берипти ол,
Айжамалын усылайынша
Зорлық пенен көріпти ол.

Халы кетип қыздың сонда,
Умытқанда бул дүньяны,
Турған бүркіг таў басында,
Көріпти усы ўақыяны.

Бүркіт пәтлн алға қарай,
Иркилместен ушыпты тез,
Өткеллерден өтип талай,
Ағаларын тауыпты тез.

Мәўиж урып ағып турған,
Жасыл дәрья кәнарында,
Ўақыяның жана болған,
Хабарлапты барлығын да.

Бул хабарды еситиўден,
Қайнап кеги, намыс ары,
Атланып үшеуи бирден,
Келипти тез ағалары.

Қойыўға хеш таппай жанын
Пишегичка минип таўға,
Ғәзеп пенен зор қалқанын,
Зыңғытыпты Юпшараға.

Юпшараға тиймей қалқан,
Дәрьяға түсіпти кесе.
Дәрья суўы ақлай арман,
Көбейипти бир неше есе.

Суўлар тасып жыйналып тез,
Дәрьяның қос жағасында,
Пайда болған тап усы гез,
Бир көл таўлар арасында.

Орнынан қыз турып зорға,
Көл бойына жақынлапты,
Туўмысқан үш ағасына,
Меҳир менен бир карапты.

Таўларға да, ҳеш кимге де
Айта алмай соңғы сөзин,
Рица кыз усы жерде,
Таслапты сол көлге өзін.

Терең суўға бирден батып,
Жасырынған яңлы кундыз,
Таслағаннан соннан кайтып,
Суў бетине шыкпапты қыз.

Кыздың усы тәғдийрине,
Хәмме сонда қыйналыпты,
Қайғыны бөлисип бирге,
Қыз ҳаққында ойланыпты.

Самал гүўлеп кызды излеп,
Үңгирлерге ол барыпты.
Хәтте сайлар турған гүрлеп,
Рицаны ядқа алыпты.

Көп жасаған самшидлер де
Арман-берман шайкалыпты,
Ғаўық қус хәм бүрkitлер де
Кызды излеп жар салыпты.

Таўда өскен түрди гүллер,
Бәри тегис ырғалыпты.
Ұақыяны еситкенлер.
Бул ислерге таң қалыпты.
Соннан берли усы көк көл,
Рица деп аталыпты.

Ағалары Рицаның,
Өзлерин таў-тасқа урған,

Услап алып Юпшараны,
Таўдан төмен ылақтырған.

Ар хәм уят, гәзеп хәм кек,
Коршап алған тумлы-тустан.
Таў, тоғайлар, гүркиреп көк,
Оларды дым ашыў қысқан.

Кушақлары бирден толып,
Бийик-бийик таўға айланған,
Үшеўи үш төбе болып,
Тас боп олар қатып қалған.

Питкенинде усылайынша,
Ғаррының сол муңлы сөзи,
Хәр биреўдиң көз алдында,
Пайда болды кыздың өзи.

Атаның бул гүррининен,
Умытылмас тәсир алдык,
Рицаны излегендей,
Этирапқа нәзер салдык.

Ағайынли сол үшеўи,
Тур мудары көлге карап,
Турған яңлы Рицаның
Тынышлығын мәңги қорғап.

Рицаның гүл көгерген,
Басқан хәр бир излерине,
Көл мегзейди мөлди́реген,
Кыздың сулыў көзлерине.

Самшид хәм де тоғай таллар
Шақаларын турған малып,
Таўдан келип түрли аңлар,
Суўларынан ишкен қанып.

Турыслары мысал оның
Гөззал қыздай тамылжыған,
Ақшамлары аспандағы
Жулдызлар телмирген оған.

Кара теңиз жағасында,
Оның даңқын хәмме билген,
Қоршап тұрған табиғатта
Хәтте ол да ашық екен.

Тәрип еткен нәубәхәрден,
Бұлбиллер ышқында күйіп,
Келген адам шын кеңілден
Кеткен өмір бойы сүйіп.

Мейли Сочи, Гаграма,
Көл қаққында ким сөз айтса,
Кавказдың қақыйқат ғана,
Маржаны екен ол Рица.

Август, 1981-жыл. Абхазия.

КУРОРТҚА БАРЫП КЕЛГЕН БИР ЖИГИТ ҚАҚҚЫНДА

(хәзил)

Көптен жақын арамыз,
Бизлердің бір жорамыз,
Курортқа бір барыұды,
Жақсылап дем алыұды,
Мудам әрман етті ол,
Усы күнді күтті ол.
Бір күни жаз пайтында,
Нағыз ыссы уақтында,
Питип оның кереги,
Орынланды илеги.
Жеткен яңлы мұрадқа,
Жөнep кетти курортқа.
Таярлығы мол еди,
Путевкасы зор еди,
Барды теңиз бойына,
Әрман еткен жайына.
Бийик таулар, тоғайлар,
Жасыл бағлар, сарайлар,
Көп жасаған шынарлар,
Есгеликлер, көп жайлар,
Барлығын да көрди ол,
Сайран етип жүрди ол.

Гей уақлары суу менеп,
Гей уақлары қыр менеп,
Араласып жасларға,
Шықты саяхаттарға.
Уақты усылай хәр күни,
Өтеберди кеуилли.
Бір күни ол асыға,
Барды авиакассаға,
Болды билет алмақшы,
Сөйтип бийғам болмақшы.
Адамларда көп екен,
Рет күтип тұр екен.
Барыұдан-ақ ол бірден,
Турды олардың изинен.
Көп уақытлар болғанда,
Кеш жақынлап қалғанда,
Жетти зорға дизбегі,
Ол еди дым издегі.
Деди оған кассир:
—Бул белгили, емес сыр,
Дәслеп брон етесиз,
Соң жууабып күтесиз.
Болып оның кеули жай
Қайтты әсте, асықпай.
Тап сол айтқан уақтында,
Келип жигит тағы да
Билет жөнин сорады,
Кассир оған карады.
—Жууап алдық хәзир тап,
Айтқаны сол, қысқа гәп,
„Орын жоқ“ деп билдирди.
Деди жигит—биз енди,
Не қыламыз?
—Күтесиз! Азкем сабыр етесиз.
Көрип тұрсыз, адам көп,
Етеалмаймыз буған еп.
Және сорап билемиз,
Шемби күни келесиз.
Исенип қыз сөзине,
Қайтты жигит изине.
Басқа да көп тәшүиши,
Болды оның көп иси.
Базарлықты ойлады,

Хеш иркилип, тынбады,
 Дүканларға барды ол,
 Көп нәрсени алды ол.
 Базарлықтан қостарын,
 Умытпады досларын.
 Қоңсы-қоба, келинди,
 Ойлап кеули бөлинді.
 Жора жолдас, таныслар,
 Кеули жақын, алыслар,
 Мәкемениң басшысы,
 Аға, ини, қосшысы,
 Үйдеги ул-қызлардың,
 Бәрине де олардың,
 Базарлық мол алынды
 Чемоданға салынды.
 Бирақ, билет ала алмай,
 Қыйланды ол бір талай,
 Поезд бенен сонында,
 Қайтты жигит аўылға.
 Өз-өзинен күйине,
 Келди жетип үйине.
 Көрип оны хаялы,
 Бузылысып қыялы,
 Жақын келип жанына,
 Былай деди ярына:
 —Аппақ едиң кеткенде,
 Хат жазып ең жеткенде.
 Айтып едиң жақсыман,
 Унап қалды усыман.
 Енди неге, бала сен,
 Азып-тозып кетипсең?
 Көп емлерди алдыңба,
 Я аўырып қалдыңба?
 Айтты жигит хал-жайын:
 —Суўға түстим күн сайын,
 Жүздим онда балықтай,
 Қыздырындым жалықпай.
 Гей күнлери түсте де,
 Гей күнлери кеште де,
 Бардым теңиз бойына,
 Сонда мениң ойыма,
 Хеш нәрсе де келмеди,
 Теңиз тыным бермеди.

Шомылдым көп, шомылдым,
 Гейде азанда жуўырдым.
 Жигиттиң бул айтқаны,
 Қайтип, қалай қайтқаны,
 Шынында да дурыс еди,
 Ырасы да усы еди.
 Ал хаялы курортқа,
 Ким барса да, бираққа,
 Аппақ болып өзгерип,
 Әжайып бир түрге енип,
 Келеди деп семирив,
 Қыял сүрип бир неше,
 Ойлар еди өзінше.
 . . . Қыдырыспа жүрислер,
 Ол жақтағы „көп ислер“.
 Алған емлер хәр күнги,
 Түрли тәшўиш ертеңги,
 Болмағансоң хәм табы,
 Келгенше жол азабы,
 Жигитти дым шаршатқан
 Бирақ яры қалып таң,
 Не болғанын парықламай,
 Сөзлер айтты бир талай. . .

1982-жыл

КӨП ЖАСАҒАН ҚАРАҒАЙ

(Мәулен Икрамнан)

Саған көринеди хәмме жақ анық,
 Саған көринеди Митридат тауы,
 Саған көринеди жерлер нурланып,
 Саған көринеди Көктөбель бағы.

Саған көринеди ашық теңиз де,
 Байрағы желбиреп жүзген кемелер,
 Саған көринеди қала да түнде,
 Суў хәм қырларыңнан барлық келгенлер.

Саған көринеди жұлдыз шоғыры,
 Теңиз түбиндеги гаўхардай болып,

Саған көринеди Қырым сулыұы—
Никита бағының гүлери толық.

Оғада өсиксең, күтә бийиксең,
Жүз жыллық тарыйхтың сенсең гүұасы,
Тәбийт өзице ыктияр берген,
Саған сырлас жерлер, таўлардың тасы.

Бийик шың басынан алып кең орын,
Турсаң өзиң көп жасаған қарағай,
Қуяш сени кушар хәммеден бурын,
Усылай өткердің жылларды талай.

Басыңнан күн бойы қуяш айрылмас,
Әй өсик қарағай, бойшаң қарағай,
Қуяш түскен нәрсе хасла қартаймас,
Жасыл липас кийген ойшаң қарағай.

ҚЫРЫМ ГӨЗЗАЛЫ

Сол бир демди еслеймен бәрха,
Сол минутты умытпайман хеш,
Толқып аққан суўлардай сайда,
Қыялымда гезер ерте-кеш.

Күн тандырдай қызған гез еди,
Барар едим мен аўыл жаққа,
Жоллар узақ, еле көп еди,
Кирдим сонда гүлленген бағқа.

Мийўелердің көп екен түри,
Солқымланып турыпты жүзим,
Жасырғандай болар қарасам,
Жапырақлар артына өзін.

Турганымда аң-таңым шығып,
Күтип алды мени бағман қыз,
Жарык етти ол ақылымды алып,
Жаўдыр көзли шашлары қундыз.

Мен суў десем, ол жүзим тутып,
—Басады бул шөлинди,—деди.

Ышқы оғы ништердей өтип,
Жүрегиме қадалған еди.

Сол бир демди еслеймен бәрха,
Сол минутты умытпайман хеш,
Сол гезлесиў сақланып ядта,
Қыялымда гезер ерте-кеш.

Қырым қызы, енди барсам мен,
Буннан да көп иззет етесен,
Айтпасаң да жаным билемен,
Жолларымды сен де күтесен.

БАЛАЛАР БИЗІН
БАХТЫМЫЗ

БАЛАЛАР БИЗИН БАХТЫМЫЗ

КӘНЕКЕЙ СОЛ ӨҢИМ БОЛҒАНДА

Уйқылап жатсам бір күн түсімде,
Космонавт болыппан мен де,
Басқарып сол космос кемесін,
Жүр екенмен шексиз әлемде,

Гейде тастай қараңғылықтан,
Жылдырымдай өгемен арман,
Көзім түсер бір уақта бірден,
Қуяшқа сол жарқырап тұрған.

Зымырайман илгери қарай,
Не кәрамат гезлесер талай,
Ал төменде бизің ана жер,
Көринеди картадағыдай.

Тау, тоғайлар, теңіз хәм көллер,
Көз тартады туұысқан еллер,
Туұ алыста жүрсем де маған
Бір әжайып жана күш берер.

Аппак ашық, булытсыз күн екен.
Әсте келип жерге түстим мен,
Келип қалды адамлар гүўлеп,
Мени бәри күтип жүр екен.

Хәммеси де мениң есімде,
Балалар көп оның ишинде,
Мени оқытқан устазларым да,
Дым кеўилли шадлы пишинде.

„Хош келдиңиз“ деген дауыслар,
Кең далада жаңғырып турар,
Жыйналғанлар қолларын былғап,
Бәри маған сүйсинип қарар.

Кеўлим толқып, тасып турса да,
Жүрек қатты-қатты урса да,

Еситемен кулағым шалар,
Адамлардың сөзлерін мына.

—Енди оны көресіз, енди,
Ким екенін билесіз, енди,
Космонавт қахарман деген
Уллы атақты береді енди.

Көп узамай енди тез күнде,
Ендиги рет оны көргенде,
Алтын жұлдыз, Ленин ордени,
Жарқырайды оның өңірінде...

Үйде хәмме ұйқылап жатқанда,
Ояныппан шоршып солманда,
О досларым несін айтасыз
Қәнекей сол өңім болғанда!

Даңқы усылай дауырық жайғанда,
Болмас еді хеш ким әрманда,
Усы ғана әжайып түсім,
Қәнекей сол өңім болғанда!

Август. 1981-жыл.

БАЛАЛАРДЫҢ ҚОСЫҒЫ

Шыққан мұдам сөзінен,
Халық ырза өзінен,
Бизлер алға барамыз
Аталардың изінен.

Партия күш береді,
Бизди нұрға бәледі,
Ким боламыз десек те,
Қолымыздан келеді.

Өткір, көрғиш көзлерміз,
Бағда өскен гүлдерміз,
Ертеңгі күн болажақ
Қахарманлар биздерміз.

Биз дегенде ана жер,
Қууанады туған ел,

Бизлер үшін арналған,
Барлық жақсы нәрселер.

Хәмме ұақыт кеулі шад,
Ийелеген уллы ат,
Биз ержетіп боламыз,
Хәрбір исте азамат.

Өмір—гүлі лалазар,
Биз бахытлы балалар,
Бола берсін бизден шад,
Ата менен аналар.

БИЗЛЕРМИЗ

Алдымызда нешше түр,
Қахарманлық күтип тұр.
Шаккан епті, қолы гүл,
Азаматлар бизлерміз.

Ашқан талай тыңларды,
Ийелеген шыңларды,
Даңқы дәстан ұллардың
Әуладлары бизлерміз.

Ата-ананың ықласы,
Көзлерінің қарасы,
Өмірінің жалғасы,
Болатұғын бизлерміз.

Сақлап елдің намысын,
Беккемлеп халық табысын,
Көпшиликтің алғысын,
Алатұғын бизлерміз.

Ленин рухы бизде бар,
Мәртліклерге шақырар,
Барлық иске тап-таяр,
Туратуғын бизлерміз.

Ушы ұ гезек космосқа,
Келе р биздей ұл-қызға,

Жулдызлардан жулдызга,
Конатуғын бизлермиз.

Ұақыт өтер билинбей,
Өсемиз бағ гүлиндей,
Дослығы нық мийтиндей,
Ел перзенти бизлермиз.

Өмир гүлі хәм көркі,
Хәрбир исте көпке үлгі,
Құдиретли ертеңги,
Совет халқы бизлермиз.

БИР БАЛА БАР

Бир бала бар таныслау бизге,
Сын-сымбатлы, түседі көзге,
Бирақта бир әдеті оның,
Тартады екен класын изге.

Ойын десе асығып бірден,
Кешеді екен хәмме нәрседен,
Күнделигін көрсеніз егер,
Басқа баға жоқ тек „2“ ден.

Жақсы болса достының иси,
Болмайды екен оның мәніси,
Басқаларды сыйлайды екен,
Тап өзіндей болса жүриси.

Қәтелигі сезилип қалса,
Дәлил табар өзінше басқа,
Мейли үлкен, мейли кишіме,
Сорамайды кешярым хасла.

Қашан тилди алады екен деп,
Үміт егер ата-анасы көп,
Хәмме хайран, үлкейсе оны
Қандай жигит болады екен деп.

СЕКЕРПАРА

Қайда қуяш болса сонда,
Өсер нурлап атызларда,

Хәр күни хәр түске дөнер,
Көргенлерге зауық берер,
Атызының қапталынан,
Өтсең болды аян саған.
Оның жупар ийисинен,
Пискенлигін билесең сен.
Хәр тилик, хәр кесасынан,
Тил үйирген мазасынан,
Хәз етесен жегенинде,
Бир хош сезим артар сенде,
Еккен хәм де тиккенлерге,
Алғыс ағылады тилден.
Сән ендирген палызларға,
Шийрин қауын секерпара.

АҚ ҚАҰЫН

Оны татып көргенлерден,
Жеткермес ким мақтауын!
Әкем егип, өнген жерден,
Сол ақ қауын, ақ қауын.

Турар еди бираз ұақыт,
Тапсаң егер сақтауын,
Оны егий еди бахыт,
О ақ қауын, ақ қауын.

Аппак болып атызларда,
Алар еди көз жауын,
Ядымнан шықпайды бәрха,
Сол ақ қауын, ақ қауын.

КӨП ОЙНАЙТУҒЫН БАЛА

Айтсам Салый хакқында,
Ойын десе тақ турар,
Берилсе бир қызыққа,
Хәммесін де умытар.

„Аўкат же“ деп мамасы,
Шакырсада келмейди,
Мен ойлайман шамасы,
Аш болғанын билмейди.

Топ тебеди көшеде,
Арман-берман шабады,

Қай ұақ көрсең жууырып,
Түрлі ойын табады.

Утылса да ойында
Үйіне ол қайтпайды,
Болдырса да әбден ол
Шаршадым деп айтпайды.

КИТАП ОҚЫҰ ҒАҚҚЫНДА

Бир класслас көп бала,
Ушырасты жақында,
Бул сапары сөз кетти,
Китап оқыу ғаққында.

Айтты Юсуп оқыған,
Китабының атларын,
Не тууралы жазылған,
Ұақыясын, не барын.

Мазмунына китапғың,
Кейіли де толғаның,
Айтты оқып отырып,
Қандай тәсир алғаның.

Қызып кетип Коля да,
Деди:—оқыдым роман,
Турыпты көз аллымда,
Ондағы көп қахарман.

Бул исине Коляның,
Дослары таң қалысты,
Шын жүректен кутлықлап,
Қууанып қол алысты.

Коля турды мардыйып,
Мақтанышлы пишинде,
Бирақ китап мазмуны
Жок еди оның есинде.

Буны Коля сол ұақта
Қойды өзи билдиріп,

Турған барлық досларын,
Алды усылай күлдіріп.

Айтсам сизге анығын,
Билесизбе балалар,
Бос ұақытта китапты,
Түрлі-түрлі оқыу бар.

ШЫРПЫ ОЙЫНШЫҚ ЕМЕС

Мениң ең кишкене достым,
Бергим келди саған кенес,
Айтсам егер гәптиң дурысын,
Шырпы ол ойыншық емес.

Барлық жерде, дүканларда
Небир сулыу ойыншық бар,
Ойнау үшін керек болса,
Бар да оны тез сатып ал.

Ойнасан сен шырпы менен
Дурыссы бала болмағаның,
Лаулап жанған сол от пенен,
Болады ол ойнағаның.

„От тилсиз жау“ деген сөзди,
Ата-баба айтқан бұрын,
Ким болса да хәзирде де
Биледи ғой оттың сырын.

Ушқын түссе бир шетине
Алысады көк тоғайлар,
Пайда болса өрт егер де,
Бүлинеди сулыу жайлар.

Мениң ең кишкене достым,
Бергим келди саған кенес,
Айтсам егер гәптиң дурысын,
Шырпы ол ойыншық емес.

ШОМЫЛЫҰ

(„Балалық күнлерімде“ дүркимінен)

Айтсам егер жаздағы
Қызықтарды мен бастан,
Таусылмаған ертектей,
Болар еді бір дәстан.

Күн шығғырып тұрса да,
Билмес едік жатыұды,
Топарласып бәрхамә,
Гезер едік аұылды.

Тегіс мүлгіп тұрғанда,
Ыссылықтан барлық жақ,
Дем алыұды билместен,
Жүрер едік хәмме ұақ.

Ортасында аұылдың,
Бар еді бір жайлым суұ,
Усы жерде түсте де,
Қызар еді шомылыұ.

Көлде ойын курғандай,
Ғағырласып үйрек, куұ,
Айқасып суұ ишінде,
Болар едік уұ да-шуұ.

Шомылыұды хәммеден,
Жақсы көрер едім мен,
Бір уақыя сондағы
Кетпес еле есімнен.

Басқалардай түс ұақта,
Бизлер тыныс алмаппыз,
Күн аұып кеш болғанша,
Хасла тыным таппаппыз.

Қалақ ойын, серписіу,
Барған сайын қызыпты,
Бул Пирлепес атаның
Тынышлығын бузыпты.

Қолда таяқ гижинип,
Шықты ата үйинен,
„Даұысыңнан сизлердің,
Әбден бийзар болдым мен.

Суұдан шығың хә сени“, —
Дейді ата тонқылдап,
Жақынлаұдан бизлерге
Қаштық хәмме пығырап.

Шомылыұға оннан соң,
Келе алмай көп жүрдик,
Бирақ та көп узамай,
Қәтемизди түсиндик.

көширгіш

Мейли диктант, баян ба,
Ол албырап саспайды,
Жазғанына достынып,
Алыстан көз таслайды.

Өзи жазып ойланып,
Отырғандай болады,
Усылайынша басқадан,
Тез көширип алады.

Не болады жуұмағы,
Ол жағынан ғам жемес,
Билгіш оқыұшылардай
Ол да алады „4“ я „5“.

Усылай жазба жумыстан,
Жүреді ол көринип,
Көширгени басқадан
Қалды бір күн биланип.

Бул әдеті жақпады,
Бирге жүрген балларға,
Қалды оннан иренжип,
Класстағы қызларда.

Соннан берлі таңланып,
Хәмме оған қарайды,

Ол тууралы айырым,
Устазлар да сорайды.

Бирге отырған жорасы,
Оны айтсаң датлайды,
Хэзиллесип дослары,
„Көширгиш“ деп атайды.

КЕПТЕРЛЕР

Бир күнү ерте оянып,
Айналага салсам сер,
Жайымыздың үстінде,
Көбөйүпти кептерлер.

Түрлери көп: ак, кара,
Пэрли аяк, жайдары,
Биреуниниң хэште бар,
Төбесинде айдары.

Айкасады, ойнайды,
Бир-биринен қашады,
Гейде бирден дүр егип,
Эл ҳауаға ушады.

Көтерилип жокары,
Ушсада олар тум-тусқа,
Хеш қайсысы бөлинип,
Кетпес үйден алысқа.

Ушса да қанша бийикке,
Төменде сеня көреді.
Гейпарасы аспанда
Саған ойнап береді.

Пэсте калай турыпсаң,
Ушып жүрип биледи,
Шақырсаң болды сол ўақта
Бәри жетип келеди.

Хәрекет, ушыўларына
Дыққат бөлсең сен егер,

Қанатлы қуслар ишинде,
Қызық екен кептерлер.

* * *

Бәхәр жетип келгенде
Көбиси палапанлады.
Қарады, күтти хәр күни,
Султан сирә тынбады.

Билинип оның түрлери,
Палапанлар үлкейди,
Там басы, дийўал үстилері
Кептерлерге көбейди.

Хә демей-ак қыс келип,
Жапалақлап жапты қар,
Хәмме жерде тез енди
Басланды қатты суўықлар.

Үйдеги қозы-ылаққа,
Қора пукта сайланды,
Баспақлы сауын сыйыр да,
Жыллы жерге байланды.

Бирақ түиетаўықлар,
Қасарысып суўыққа,
Қонақлады кеш қурын,
Жоқарыда сырыққа.

Султан кептерлерине
Жаксылап уя дүзетти,
Кеште онда жатыўды,
Оларға кем-кем үйретти.

Кептерлерге Султанның
Ықласы дым берилди,
Үйдеги таўықлардан да
Олар жақсы көринди.

Бир жактан келсе үйге ол
Әтирапты серлейди,

Түўеллеп алмай кептерин,
Ишкериге кирмейди.

Кирсе де үйге, арқайын,
Кийимлерин шешпейди,
Дән-пән салмай оларға
Ауқатын да ишпейди.

Ушып келер барлығы,
Шақырса болды Султан тек,
Кептер деген аламға
Болады екен үйирсек.

* * *

Кептерлеримиз ҳақында,
Айтсам сизге бир сырды,
Бир күн түнде олардың
Тынышлығы бузылды.

Билмедик ким екенин,
Кептерлерди урлапты,
Кетегинде сол гурған,
Биреуи де қалмапты.

Олардың қайда екенин,
Күндіз барлап билепти,
Түнде ҳамме жағқансоң,
Дийуал беттен келипті,

Ақшамлары шабалап,
Үретугын ийтін де,
Түсинбедик сол күни,
Үрмегенін биз неге.

Кейин барлап қарасақ,
Ийтке сүйек таслапты.
Соннан кейин ақырын,
Жұмысларын баслапты.

Кептерлерди кетектен,
Қалдырмастан алыпты,

Усылайынша оларға
Бир ылайсаң салыпты.

Тәсир етті бул нәрсе,
Үйдеги ҳәр адамға,
Басқалардан көбирек
Батты күтә Султанға.

Излеп кетти тезден-ақ,
Гүманланған жерлерин,
Көрди барып еринбей,
Көп баланың үйлерин.

Тезлеспеди бирак та,
Оны көрген, билгенлер,
Излесе де қанша ма,
Табылмады кептерлер.

Султанның қашты мәніси,
Емин-еркин жүрмеді,
Гей күнлери түнлерде
Ұйқысы да келмеді.

Билдирмеўге тырысты,
Қыйналғанын ҳеш жанға,
Сыртқа шықса болғаны,
Қарайды тек аспанға.

Деди:—Қайда жүрсе де,
Үйди олар биледи,
Тири болса болғаны,
Кептерлерим келеди.

Сол айтқандай бир күни,
Султанның кеули хошланды,
Кептерлери ҳәр жақтан,
Ушып келе баслады.

Пал ҳәррелер бәхәрде
Қонғандай бағ гүлине,
Гей биреуи Султанның
Қонды келип ийнине.

Еситип бул хабарды
Келди жоралары да,
Қарап турды қызығып
Үйдің балалары да.

Алысларға қуслардың
Таусылғандай сапары,
Ушып келди және де
Олардың қалған топары.

Келген ұақта барлығы,
Қонды тамның басына,
Көп узамай Султанның
Жақын келди қасына.

Гейбиринин өзгерген,
Қанаты, көп жерлері,
Әдеуір-ақ азайған,
Көбисинин пәрлері.

Өзгермеген бірақ та,
Үйге үйір болғаны,
Ушып бәрі жоқары,
Және қайтып қонғаны.

Өзгермепти дийәлда,
Қатарласып тұрғаны,
Дос болып әбден Султаңға,
Үйренісіп қалғаны.

Султан дәнди шашқанда,
Төмен түсті, жайылды,
Санап хәм де түуеллеп,
Бәрин сортқа айырды.

Бұрын қандай кептер бар,
Султанбайдың есінде,
Бірақ оның биреуі
Жоқ болып шықты ишінде.

Сораса да қаншама,
Бермеген оны хеш жанға,

Кептер еді ақыллы,
Унаған барлық адамға.

Келмей кешиккенине,
Үй иші де қыйналды,
Қайда тұрған екен деп,
Ол хакқында ойланды.

Айтты Султан бизлерге,
— Жақсы еді, сол биреуі,
Оны қамап қоймаса,
Мүмкін емес келмеуі.

Я болмаса биреуге,
Беріп жиберди мекен?
Басқалары келгенде,
Оған не іс болды екен?

Жалғыз ғаздай байлауда,
Турма екен ынтығып,
Билер еді көрсе ол
Еркінлікке бір шығып.

Ертіп кетер бәрин деп,
Сойдыма екен ямаса,
Бәрі бір жегіп келеді,
Оның көзін жоимаса...

Қыдырса, қайда жүрсе де,
Бала оны ізледі,
„Аяқлары пәрлі“ деп
Үмитін хасла үзбеді.

Әбден ынышсызланды,
Түслерінде көргенде,
Күтті оны гей күні,
Сыртқа шығып түнлерде.

Сууық кетіп, күн жылып,
Өтседе жылжып көп күнлер,
Бірақ еле келмеді
Султан күткен сол кептер,

Январь, 1981-жыл.

ҚОСЫҒЫМЫЗ—„АҚ АЛТЫН“

ХАРМАҢ АҚ АЛТЫНДЫ ДӨРЕТИҮШИЛЕР

Исте шаққанлығы, батырлығынан,
Шөлдер босған болып, ырғалған гүлдер,
Хақыйқат кеуілден деймиз биз саған,
Хармаң ақ алтынды дөретиушілер.

Гүмис гүздің әйне қызғын күнлери,
Хеш тынбаған күндіз хәм де түнлери,
Көзди тартқан мийнетиниң гүллери,
Хармаң ақ алтынды дөретиушілер.

Пахта десе шаршауынды билмеген,
Хәр күн сайын алға қарай өрлеген,
Қатарынан ізде қалып көрмеген,
Хармаң ақ алтынды дөретиушілер.

„Қырық қыз“, Таллық бойы, Еллик қалада,
Арқасы Бөрши тау еки арада,
Ис қыздырған ақ алтынлы далада,
Хармаң ақ алтынды дөретиушілер.

Жумыртау етеги, Қылышбай бетте,
Қызған жарысларда қалмаған шетте,
Өзлерин көрсеткен ерлик мийнетте,
Хармаң ақ алтынды дөретиушілер.

Мийнетте зәбердес, исинде шаққан,
Есим бойларында атлары шыққан,
Даңқы көкте кустай канатын қаққан,
Хармаң ақ алтынды дөретиушілер.

Полат тулпарларды гүрлеткен бүгин,
Жумысты тағы да өрлеткен бүгин,
Қахарманлық пенен ис еткен бүгин,
Хармаң ақ алтынды дөретиушілер.

ЖАН ЕЛЛИКҚАЛА

Кешеги шөл дала,

Бүгін көзди тартқан әжайып қала,
Мәртлер мийнетинен қайта жасарған,
Гөззал Елликқала, жан Елликқала.

Қызлары Гүлайым бағларда лала,
Жигитлери Арыслан исте мәрдана,
Шөл кууарлар ели, «ақ алтын» кәни,
Кушағы гүлистан, жан Елликқала.

Гүлдирсин гүлледі хызметинизден,
Шебер қолларыңыз мол байлық сүзген,
Хәмме ырза ерлик мийнетинизден,
Исте нағыз палұан, жан Елликқала.

«Қырық қыз» меканында жаңлаған сазы,
Ақшакөл бойында өмірдің жазы,
Қустай шарықлаған бүгін пәрұазы,
Гөззал Елликқала, жан Елликқала.

Көз тартқан келбети, алтын қырмань,
Шөлді бостан еткен мийнет палұаны,
Бүгін шалқып турған баста дәураны,
Табыслары әлұан, жан Елликқала.

* * *

Ығбал бахыт инам еткен,
Күлімлеген нур таңлары,
Сахраларды бостаңегкен,
Елликқала палұанлары.

Гүлдирсини гүрлеп жатқан,
Сарыбийи нурға батқан,
Бәхәрдеги таңдай атқан,
Елликқала дәуранлары.

Ели, халқын сүйген жандай,
Хәр жигити мәрт палұандай,

Мәуиң урған булақлардай,
Елликқала қырманлары.

Көзди тартқан отаулары,
Минәрланған «ақ таулары»,
Нағыз ерликтің қардары,
Елликқала палұанлары.

ТУҰЫСҚАН, ДОС ХОРЕЗМДЕ

Алтын қолы алтын жыйған,
Аты белли нағыз дыйқан,
Азаматлар даңқын жыйған,
Туұысқан, дос Хорезмде.

Күшли ерки, намыс ары,
Үлкен мәртликтің қардары,
Ауыр көшлердин сардары,
Туұысқан, дос Хорезмде.

Байрақлар желбиреп қолда,
Жарысларда болған алда,
Алға жолланғанлар бәрқа,
Туұысқан, дос Хорезмде.

Жыйын-терим күнлеринде,
Таң менен оянған бирге,
Күшин ариағанлар елге,
Туұысқан, дос Хорезмде.

Түнлерде де ҳеш тынбаған,
Усылай алтын жыйнаған,
Батырлар күши кайнаған,
Туұысқан, дос Хорезмде.

Ерликлерин билген халық,
Хәр кәдеми қаҳарманлық,
Атаңаилар исте алық,
Туұысқан, дос Хорезмде.

Халық исине таяр турған,
Мийнет десе жәулан урған,

Алтын жулдызлы қахарман,
Туұысқан, дос Хорезмде.

Артқан күн сайын өнери,
Хәўиж алған күш-жигери,
Пахтаның нағыз шебери,
Туұысқан, дос Хорезмде.

Сөзи менен ислери бир,
Дослық, бирлик күшлери бир,
Азаматлар қоллары гүл
Туұысқан, дос Хорезмде.

Баўырын ийдирген жердин,
Даңқына даңқ қосқан елдин,
Не сейдинни жигитлердин
Туұысқан, дос Хорезмде

Қыйынлықты жеңген талай,
Сөзлерине ислери сай,
Баратқанлар алға карай,
Туұысқан, дос Хорезмде.

Мийнетинен танылғанлар,
Аты елге жайылғанлар,
Үлкен аброй алғанлар,
Туұысқан, дос Хорезмде.

Пахтаның хәр бир ханасы,
Болған көзлердин қарасы,
Бирлик толған ел арасы,
Бизиң гөззал Хорезмде.

Мийнетинен шыққан аты,
Жетилискен қол-қанаты,
Елдин нағыз азаматы,
Болған мәртлер Хорезмде.

* * *

Асырған көп ерликти ел,
Искерлик хәм кеңликти ел,

О әжайып бирликли ел,
Сенде мудар тасқын қырмай.

Гүллериндей жазғы таңнын,
Ақылын алған көрген жаннын,
Гүлдияры Камилжаннын,
Саған мәңги алтын дәўран.

Қысы, жазы төккен терин,
Мәрт азамаг жигитлерин,
Көп ұсындай батыр ерин,
Шам-шырақтай жанып турған,

Хәр бир исте мәрт қызларың,
Жаўдырасқан жулдызларың,
Исте шаққан искер бәри,
Бармағынан палы тамған.

Яғиарық, Хийўа, Шабад,
Мийўелерин жесең набаг,
Ели құрғын, халқы абад,
Бахты гүл жайнаған нурдан.

Аты шыққан Хазарасп
Келген неше шыңнан асып,
Табыслары бәрха тасып,
Алға қутлы қадем урған.

„Ақ алтынға“ кән Хорезм,
Жақын қоңсы, жан Хорезм,
Мудар баста бар Хорезм,
Даңқ хәм алғыс болсын саған.

КЕЛИН, ЭЗИЗ ДОСЛАР

Хош келдиниз үлкемизге,
Хорезмли эзиз дослар,
Хүрмет иззет шексиз сизге,
Сиз дегенде тасар йошлар.

Тиллеринен тамған палы,
Сизлер дослықтың қардары,

Уллы иште, зор гүресте,
Биз бенен бир намыс ары.

Гөззал Әмиў бойларында,
Хәр күн, хәр бир атқан таңда,
Женип түрли қыйынлықты,
Алга жолландыңыз бәрха.

Хорезмли бирадарлар,
Ислерин көп үлги алар,
Сизге ашқан кең кушағын,
Ауыл, қалам, пахтазарлар.

Көриң Қырыққыз болған жерди,
Көриң барып „Алғын көлди“
Аралаңыз асықтастан,
Бир туұысқан бизиң елди.

Жумыртаў хәм Қылышбайым,
Аралаўға таппа-тайын,
Гүлдирсин гүлленип атыр,
Сиз үлкеме келген сайын.

Болың мәртлер мәканында,
Егини ырғалған тыңда,
Болың аты таныс сизге,
Шамурат ата Уатанында.

Халкабадқа түссин жолың,
Караөзекке қонақ болың,
Шоқтораңғыл, Көкшийелге,
Соғып өтиң тийсе қолың.

Айға берсем жерлерим көп,
Районлар-еллерим көп,
Бул мәканда қахарманлық
Мийнет еткен ерлерим көп.

Хорезмли кәдирданлар,
Бир туұысқан дос-яранлар
Сизиң дослық кенесине,
Үлкемизде хәмме қардар.

Туұысқанлар ысық көзге,
Шын жүректен сәлем сизге,
Баҳалы сол кенеслерин,
Алтыннан да қымбат бизге.

УЛДАНАЙ ДЕСЕ

Гөззаллық шайдасы болған шайырлар,
Йошып кетер жулдыз десе, ай десе,
Ким болса да ислеринен зауықланар,
Қоңыратлы арыў, Улданай десе.

Мийнет майданында өзін көрсетип,
Жеңген қыйынлықты гезлескен талай,
Халқы ушын мұдам хызметлер етип,
Хәзир көзге түскен бизиң Улданай.

Механизатор қыз Улданай десе,
Қоңыратта хәзир хәмме биледи,
Усындай қызларды ели әлбетте,
Хұрметлейди, жандай жақсы көреді.

Хәзирги заманның күшли тулпары,
Оның хызметинде, ықтиярында,
Қушақ ашып оған кең пахтазары,
Онда жәулан урған Улданай бәрха.

Бәхәр хәм жаз, қызғын гүздің күнлери,
Ким ол десең, үәдесине иси сай,
Деймен бизиң искер қызлардың бири
Қоңыратлы, механизатор Улданай!

1978-жыл.

МӘРТЛЕР ЖЫЙЫНЫ

Жаслық гөззаллықтың болған анасы,
Кең канат жаймақта бәхәр айыңыз,
Тасқын молшылықтың трибунасы,
Қутлы болсын дослар куралтайыңыз.

Қуралтай—бул нағыз мәртлер жыйыны,
Онда ойдағылар айтылар тегис,

Қалмас шешілмеген истиң қыйыны,
Онда бүгинги ис, ертеңги жеңис.

Дос досты шақырар мәртлик ислерге,
Онда йшып сөйлер жаслық кеуилер,
Алтын тухымларды септирген жерге,
Онда бәхәрдеги уйқысыз түнлер.

Айтылар жүректен, айтылар анық,
Аталар ақылы, тәжірийбеси,
Көзлер жауын алып гүлдей доланып,
Ониан көринеди бирликтің күши.

Жердің тилин билген дыйқан тилинен,
Айтылған сөз демек-айтылған ўәде,
Табыслар тау болып маржан терлерден,
Усылай атланады батырлық қадем.

НАЗАРХАН

Бири болып үлкемизде гүл бағдын,
Гүлленіўдің гүзар жолын сен таптың,
Бийик тутып исмин шайыр Бердақтың,
Қарағанда көзди тарттың Назархан.

Бизің шадлы күнимизде қуяшлы,
Табысларың табысларға уласты,
„Кең қайыр“ да кеңнен жайып қулашты,
Бийиклерге қадем қойдың Назархан.

„Сай көлиндей“ мәуиж урса әрманың,
Мийнетіңнен гүл жайнады дәураның,
„Бес төбе“ дей бүгин бийик қырманың,
Жүреклерге зауық берди Назархан.

БҮГИН ПАХТАКЕШПИЗ...

Ең шешиўши мәўсим айрықша гүзде
Дослық жәрдем деген қымбатлы бизде,
Десек ҳеш биреўде қалмасын изде,
Бүгин пахтакешпиз хәммемиз бизлер.

Булақлардан дәрья, дәрьядан теңиз,
Боларын айтпай-ақ анық билемиз,
Мейли ким болсақ та ҳәзир хәммемиз,
Бүгин пахтакешпиз атызда бизлер.

Көрсеткиси келсе ким елге хызмет,
Оған барлық жерде иззет хәм хұрмет,
Мейли оқыўшы ма, мейли студент,
Бүгин пахтакешпиз хәммемиз бизлер.

Кимде-ким ойласа туўылған жерин,
Ол адам аямас төгилген терин,
Ақ алтынлы елде қызғанда терим,
Хәмме пахтакешпиз атызда бизлер.

Жарыс ҳәўиж алса, қырманлар тасар,
Күшке-күш қосылса табыс уласар,
Мейли муғаллим бе, нәўқыран жаслар,
Бүгин пахтакешпиз хәммемиз бизлер.

Бәхәрде күн бойы, таңлар атқанша,
Мийнет сазын шалдық қаншадан-қанша,
Балалардан баслап аталарғаша,
Бүгин пахтакешпиз хәммемиз бизлер.

Мейли врач я инженер болсақ та,
Өндиристе станокта турсақ та,
Атызда „ақ алтын“ шақырған ўақта,
Хәмме пахтакешпиз теримде бизлер.

Ақ алтынга толы быйыл гүзимиз,
Ис пенен бир ўәде-ықрар, сөзимиз,
Жарқын болсын десек бәрха жүзимиз,
Бүгин пахтакешпиз хәммемиз бизлер.

Ўәде-ықрағымыз ол бийик мәнзил.
Оны тәриплесек, жалықпайды тил,
Қандай кәсип болсын адамлар пүткил,
Бүгин пахтакешпиз хәммемиз бизлер.

Елдің абройын ойлаған адам,
Өзин шын мийнетте көрсетер мудар,

Гүллей берсин десек тууылган Уатан,
Бүгин пахтакешпиз ҳаммемиз бизлер.

Октябрь, 1980-жыл

АҚ АЛТЫН ШАДЛЫҒЫ

Шығыс шамшырағы Өзбекстанның,
Бүгин аўыл менен қаласында той,
„Ақ алтын“ елаты—шадлы мәканың,
Баолық жерлерінде, даласында той.

Абаданлық және бахыт орнаған,
Хәрбир пахтакештин үйлерінде той,
Қахарманлық исти сүйип жырлаған,
Шайыр-жазыушының тиллерінде той.

Бүгин карағанда тағы көз тартып,
Жарқырап алыстан алтын таулары,
Бүгин „той мубәрек“ қосығын айтып,
Шағлар Хорезмнің қыз-жауанлары.

Жаздың жанға жаққан лебиндей кешки,
Хәмде әтир ийис шыққандай гүлден,
Бүгин хош ҳауазлар жағымлы сести,
Ушар ақ алтынлы еллер үстинен.

Андижан, Ташкенттин мәрт пахтакеши,
Ойлар ертеңгисин шадлық қойнында,
Самарқандтың батыр қыз-жигитлери,
Алға барар Зарафшанның бойында.

Гөззал Ферғана хәм Сурхандәрьяның,
Шалқыр мерекеде ғарры хәм жасы,
Алдына қойылар хәр бир мийманның
Молдан Наманганның шийрин алмасы.

Шадлықтың үстине қосылып шадлық,
Байрам қушағында кеуиллер тасар,
Бүгин шадлық сести қуслардай қалқып,
Тойлар бир-бирине әбден уласар.

Шығыс жұлдызлары әдиули дослар,
Қуған пахта устасы болғаның менен,
Саған Уатан халқы қушағын ашар,
Партиядан алғыс алғаның менен.

Ерлик хызметинди сүйип жанымдай,
Мен де қутлықлайман пахтакеш сени,
Себеп сен жанасаң жарық жұлдыздай,
Сениң даңқың қуғантасы хәммени.

1981-жыл

...

Таулар шоққысындай көз тартып тұрған,
Әмиу бойларында тасады қырман,
Азаматлық ерлигинен халқымның
Гүлге дөңди бизлер жасаған дәуран.

Келгенде гүрестин шешиуши ўағы,
Үлкемде ерлик ис қайнады тағы,
Бахты күндей күлген жигит-қызлардың,
Толы болды пахта менен қушағы.

Жери қасыл дөңген көк липас кийип,
„Қырық қыз“ минарлары тұрған күн сүйип,
Бүгин гөззаллығын және арттырды,
Қырманлары менен бахтындай бийик.

Төрткүл даңқын тағы быйыл асырды,
Хожели, Қоңырат қырман тасғырды,
Нөкис, Ленинабад алға адымлап,
Әмиүдәрья Әмиу киби йош урды.

Шоманай, Кегейли тасқынлап акты,
Шымбай хәм Қараөзек кең қанат қақты,
Аты белли Берунийдин мәртлери,
Қолда желбиретти қызыл байрақты.

Жұлдызлар ишинде жарқырап жанған,
Талай мәңзиллерден тынбай өте алған,
Бүгин қутлықлайман жеңисің менен
„Ақ алтын“ ның кәни тууылған мәкан.

Досларына дәрман берген ул-қызы,
Ығбалындай жайнап турған жулдызы,
Белгисиндей қахарманлық исиниң,
Көзди тартқан байрақлары қырмызы.

Сен дегенде кеўлим әлұан дөнеди,
Хәр бир исиң жүрекке йош береді.
Таллық, Қолаб, Найман, Нәўпир бойының,
Батырлары көз алдыма келеді.

Дыйқан маржан тери, дыйқан ықласы,
Хәмме сөйлегенде сөзиниң басы,
Жарқырады гөззал Әмиў бойында,
Азамат ел қарақалпақ пахтасы.

ЗҮРӘТ БАЙРАМЫ

Даңқын жайғанындай өзбек пахтасы,
Күнге шағылысқандай гәўхардың тасы,
Орны өз алдына, шадлығы шексиз,
Зүрәт байрамы—тойлар ағласы.

Бәхәр самаллары ескендей әстен,
Жүйриклер жарысып, халық гүўлескен,
Палұанлар күшлерин сынасар тағы,
Бул той қызықлары ҳеш кетпес естен.

Той десе хәммеде шәўкилдер жүрек,
Халықта хәр тойдың орны бир бөлек,
Бул той тасқын қырман, куўаныш тойы,
Талай ерлик истен береді дәрек.

Онда пахтамыздың аппақлығы бар,
Онда көринислер гүлдей доланар,
Онда кулдыраған мийнет сазынан,
Шайыр кеўли шалқып, заўық-йош алар.

Бирлик, абаданлық үлгиси бул той,
Дыйқан аталардың зор иси бул той,
Тәбияттың талай қырсығын жеңген,
Қахарманлық истиң белгиси бул той.

Той дегенде жас кеўиллер ҳалласлар,
Аталар да той ҳаққында сөз баслар,
Көзге ысық көринеди тағы да
Өмир көрки—қыз-келиншек, курдаслар.

2

Маржанға дөнгендей дыйқан төккен тер,
Буннан билинеди кутлы кәдемлер,
Бул той мақтанышы еркин мийнеттиң,
Тойлар менен гөззал және туўған жер.

Той бирлиги бир туўысқан еллердиң,
Той бирлиги иске палұан ерлердиң,
Мениң халқым келешекке көз таслар,
Бийигинен усындай шад күнлердиң.

* * *

Ақ алтыннан бийик таўлар дөреткен,
Жүрген жерин бағы бостан гүл еткен,
Қахарманлық исин шайыр жыр еткен,
Пахтакеш мәртлерим тойлар мүбәрек.

Қайтпай кәдем басып партаўға-тыңға,
Талай сапар түскен гүресте сынға,
Быыл қолы жеткен ең бийик шыңға,
Пахтакеш палұанлар тойлар мүбәрек.

Бул той көриниси қахарманлықтың,
Бул той—шын белгиси бахтыярлықтың,
Бул той—бирлиги хәм даңқы халықтың,
Пахтакеш елатым тойлар мүбәрек.

Бул той—абаданлық дәўранның тойы,
Бул той гилең батыр, палұанның тойы,
Бул той гүздеги зор қырманның тойы,
Азамат ерлерим тойлар мүбәрек.

Бул той—ақ алтынды тергенлер тойы,
Мийнет рәхәтин көргенлер тойы,
Бул той—шадлы дәўран сүргенлер тойы,
Пахтакеш досларым тойлар мүбәрек.

Бул той—жердин тилин билгенлер тойы,
 Бул той—ерлик исти сүйгенлер тойы,
 Бул той—табыс тауын үйгенлер тойы,
 Пахтакеш батырлар тойлар мүбәрек.

Бунда үлеси бар үлкен-кишинин,
 Бунда кууаты бар дослык күшинин,
 Бунда епкини бар шайыр йошынын,
 Пахтакеш елатым тойлар мүбәрек.

Бунда жедели бар жеңимпазлардын,
 Бунда пак ышкысы жигит-кызлардын,
 Бунда жаркырауы шоқ жұлдызлардын,
 Орденли елатым тойлар мүбәрек.

1980-жыл.

МАЗМУНЫ

ӨМІР ТОЛҒАНЫСЛАРЫ

Аклык	5
Оган не жетеди дүңыда достым	6
„Ден саулым—терең байлык“	7
Шайырлар	8
Гөззаллыкка ашыкпан	9
Қандай жаксы	10
Кирпи	12
Асығыслык	13
Баҳар келбети	13
Тууылған жер	16
Болмаса	17
Адам бир-бирине қонақ	18
Жүрер бир нәрсени күткендей адам	19
Жаксылардың жаксы екенин	19
Шоманай	20
Еслеу	20
Урыстың не кереги бар	22
Сууретши достым	24
Ленин жолы	26
Ығбал — бахтым Октябрь	26
Өзбекстан — гулистан	27
Сәлем беріу	27
Аралдың азамат балықшылары	28
Москва	29
Китапта	30
Мақтағаным емес	31
Зернегулге	31
Қарақалпақстан	32
„Қосық жаз“	33
Қутлы басын жаңа жылын	34
Қызыл майдан	35
Москвадағы достыма	36
Комсомол	37
Төртликлер	37
Өзиң менен жүрген жерлерди	38
Сенсіз маған кеуілсіз	39
Қызғаныу да жаксы көргенлик	40
Бағда сен ҳақында сайрар бүлбиллер	40
Отырып сол терек түбинде	41

Нәубәхәрдің нәуше гүлндей	41
Сен айтқан қосықтан	42
Бизің үлке	44
Бұл заманда	44
Шофер жигит	45
Салықешлер	45
Қонырат	46
Сәлем, 1-Май	48
Сезбейсең	49
Бір өзгеше	50
Иисан еді Жолдас аға	50
Суу	51
Мийнет қақарманлары қаққында	52
Сонетлер	53
Кеулі мұдам	55
Адамлардың бири-бирине	55
Жаксы адамлар	56

ҚЫРЫМ ХӘМ КАВКАЗ ТӘСІРЛЕРІ

Сайран етип жүргенімде Қырымда	59
Теңизде саяхат	60
Ай—Петри жоллары	62
Массандра	63
Севастополь	63
Қарлығаштың уясы	64
Бахшасарай	65
Дендрарий—„Көк музей“	66
Ривьера паркінен	67
Абхаз жери Пицунда	67
Ушырасар адам адамға	68
Алыста жүрсең	69
Сырлы көл	70
Курортқа барып келген жигит қаққында	80
Көп жасаған қарағай	83
Қырым гөззалы	84

БАЛАЛАР БИЗІҢ БАХТЫМЫЗ

Кәнекей сол өңім болғанда	89
Балалардың қосығы	90
Бізлерміз	91
Бір бала бар	92
Секерпара	92
Ақ қауын	93
Көп ойнайтуғын бала	93
Кітап оқыу қаққында	94
Шыршы ойыншық емес	95
Шомылу	96
Көшіргіші	97
Кептерлер	98

КОСЫҒЫМЫЗ АҚ АЛТЫН

Қармаң ақ алтынды дөретіушілер	107
Жан Елликкала	108
Туұмысқан дос Хорезмде	109
Келің әзиз дослар	111
Улданай десе	113
Мәртлер жыйыны	114
Назархан	114
Бүгін пахтакешпіз	116
Ақ алтын шадлығы	117
Таулар шокқысындай	117
Зүрәт байрамы	118

ИЗДАНИЕ ЗАКАЗЫВАЮЩИМ

(ИЗДАНИЕ)

ИЗДАНИЕ ЗАКАЗЫВАЮЩИМ

ИЗДАНИЕ ЗАКАЗЫВАЮЩИМ

ИЗДАНИЕ ЗАКАЗЫВАЮЩИМ

ИЗДАНИЕ ЗАКАЗЫВАЮЩИМ

ИЗДАНИЕ ЗАКАЗЫВАЮЩИМ

ИЗДАНИЕ ЗАКАЗЫВАЮЩИМ

ИЗДАНИЕ ЗАКАЗЫВАЮЩИМ

ИЗДАНИЕ ЗАКАЗЫВАЮЩИМ

На каракалпакском языке

Жолдасбай Дилмуратов

ВДОХНОВЕНИЕ ЭПОХИ

(стихи)

Издательство „Каракалпакстан“

Нукус—1983

ИБ 2012

Редактор **Ө. Сәрсенбаев**
Художник **С. Ембергенов**
Худ. редактор **Қ. Нажимов**
Тех. редактор **З. Алламуратов**
Корректор **Б. Файзуллаева**

Терийге берилген ўақыты 5/1—1983-жыл. Басыўға рұхсат етилген ўақыты 12/III—1983 жыл. РК 33610 Қағаз, форматы 84x10 ¹/₃₂ Көлемі 3,875 баспа табақ. 6,51 шәрғли баспа табақ 5,0 есап баспа табақ. Ғиражы 3000. Заказ 568. Баҳасы 75 т. „Қаракалпакстан“ баспасы. 742000 Нөкис қаласы. К. Маркс көшеси, 9

ҚКАССР Баспа, полиграфия ҳәм китап саўласы ислери бойынша Мәмлекетлик Комитетигинин „Правда“ ның 50 жыллығы атындағы Нөкис полиграфкомбинаты. 742000 Нөкис қаласы, К. Маркс көшеси, 9